

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 B

Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2025

Nr. 44

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 6 mei 2025

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft op 26 maart 2025 overleg gevoerd met mevrouw Uitermark, Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over:

- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 3 maart 2025 inzake overzicht inzet surplus algemene reserve als structureel dekkingsmiddel (Kamerstuk 36 600-B, nr. 26);**
- **de brief van de Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst d.d. 24 februari 2025 inzake berekeningswijze van normerings-systematiek op basis van bruto binnenlands product (bbp) (Kamerstuk 36 600-B, nr. 25);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 12 december 2024 inzake decembercirculaires Gemeentefonds en Provinciefonds 2024 (Kamerstuk 36 600-B, nr. 23);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 29 november 2024 inzake proces richting Voorjaarsnota (Kamerstuk 36 600-B, nr. 22);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 21 november 2024 inzake omzetting van specifieke uitkeringen (SPUK's) naar fondsuitkeringen (Kamerstuk 36 600-B, nr. 21);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 4 oktober 2024 inzake toezeggingen gedaan tijdens het commissiedebat over de financiën van decentrale overheden van 1 oktober 2024 (Kamerstuk 36 600-B, nr. 9).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
De Vree

De griffier van de commissie,
Honsbeek

Voorzitter: De Vree
Griffier: Van der Haas

Aanwezig zijn twaalf leden der Kamer, te weten: Bikker, Chakor, Deen, Flach, Koekkoek, Krul, Van Nispen, Sneller, Vermeer, De Vree, Aukje de Vries en Wingelaar,

en mevrouw Uitermark, Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanvang 14.33 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag. Ik merk dat het onmiddellijk stil wordt en dat stel ik zeer op prijs; daar zeg ik zo meteen nog even wat over. Welkom bij deze vergadering van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken. Het gaat om een commissievergadering en het gaat over financiën van decentrale overheden. Ik noem een aantal zaken naar de commissie toe. U heeft per ronde vier minuten spreektijd. Ik stel voor om met vier interrupties te werken en om die te timen op 30 seconden. Maar ik stel voor om naar de Minister toe met vijf interrupties te werken. Dan kunt u dus één interruptie extra inzetten. Dat houden wij heel nauwkeurig administratief bij. Naar de publieke tribune zeg ik: geen foto's, video's of geluidsopnamen, tenzij u journalist bent. Dat kunnen wij best wel heel aardig onderscheiden, want we weten natuurlijk precies wie er wethouder is en wie journalist. Wat dat betreft bent u dus kansloos! Graag ook stilte, en dat geldt ook voor de andere zaal waar publiek in zit. Dan merk ik nog op dat de heren Krul en Vermeer geen lid zijn van deze commissie. Heeft de commissie er bezwaar tegen dat deze beide mensen in ieder geval bij dit commissiedebat zijn? Nee? Kijk, dat is mooi en dan kunnen we met een gerust hart starten. Ik kijk even naar de griffier; volgens mij ben ik niets vergeten.

Dan ga ik voor de eerste termijn naar de commissie en geef ik het woord aan mevrouw Chakor.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Het is code rood in de gemeenten. De basis van onze samenleving staat op rood. Dat is niet omdat gemeenten hun werk niet goed uitvoeren; het is code rood omdat gemeenten simpelweg te weinig geld krijgen uit Den Haag om hun taken uit te voeren. De gevolgen hiervan zullen groot zijn. Gemeenten kunnen, als deze forse bezuiniging van ruim 2,3 miljard doorgaat, heel veel belangrijke taken niet goed meer uitvoeren, met veel gevolgen voor hun inwoners. De zorgen bij velen zijn dus groot. Die worden versterkt doordat het kabinet de urgentie niet goed lijkt te snappen.

Voorzitter. De vraag die vandaag centraal staat, is: wat is het je waard? Wat is het dit kabinet waard om het lokale verenigingsleven in stand te houden zodat kinderen uit alle gezinnen kunnen blijven sporten? Wat is het het kabinet waard om het culturele erfgoed staande te houden zodat lokale musea, zoals bijvoorbeeld het Hamel Museum in Gorinchem, kunnen worden behouden? Wat is het het kabinet waard, wil het voldoende investeren in preventie, jeugdzorg en huishoudelijke hulp? Wat is het dit kabinet waard om gemeenten in staat te blijven stellen om voldoende betaalbare woningen te blijven bouwen, schoolgebouwen bij de tijd te houden, de lokale infrastructuur te blijven onderhouden en andere investeringen te doen?

Voorzitter. Als we – ik hoop echt van harte dat het gebeurt – als Kamer en kabinet zeggen dat het van groot belang is dat gemeenten samen met de inwoners kunnen zorgen dat dorpen, steden, wijken en buurten leefbaar blijven, dan moeten we naast de gemeenten gaan staan en zorgen dat zij

hun werk goed kunnen blijven uitvoeren. Als het kabinet bij de Voorjaarsnota niet over de brug komt, dan zullen gemeenten vanaf volgend jaar fors moeten bezuinigen en de lokale lasten voor burgers veel meer moeten verhogen. Want, zoals de Minister zelf eerder ook al toegaf, ook met de financiële reserves zijn de structurele tekorten niet te dekken. Voorzitter. GroenLinks-PvdA is erg bezorgd, niet alleen over de dreigende bezuiniging zelf, maar ook over hoe het kabinet met de gemeenten omgaat. Bij het afgelopen overhedenoverleg bleek er geen enkel voorstel op tafel te liggen. Gemeenten hebben het kabinet nu een ultimatum gesteld. Als er op 14 april bij het volgende overleg geen acceptabel voorstel ligt, dan zullen ze naar de rechter stappen met het oog op de financiering van de jeugdzorg en ook andere opgaven die dreigen te sneuvelen.

Voorzitter. Waarom heeft het kabinet het zover laten komen? Is de Minister het met ons eens dat het cruciaal is dat gemeenten in staat zijn om hun werk goed te doen? Vrijwel alle gemeenten geven aan dat zij vanaf het ravijnjaar echt onvoldoende middelen hebben. Waarom blijft het kabinet dan ijzerenheinig volhouden dat het het gewoon anders ziet? Zegt de Minister niet eigenlijk gewoon tegen de gemeenten «uw zorgen zijn niet terecht»? Graag een reactie. Graag ook een reactie op de zorgen van de randgemeenten, zoals Zwijndrecht die ook heeft aangegeven.

Voorzitter. Er moet dus echt heel snel een structurele oplossing komen zodat gemeenten hun wettelijke taken kunnen uitvoeren en kunnen bijdragen aan de grote opgaven die er zijn op het gebied van woningbouw, bestaanszekerheid en goede zorg. En om, niet te vergeten, een bijdrage te kunnen leveren aan de weerbare samenleving.

Voorzitter. Dan nog een ander punt. Dat betreft de onenigheid tussen gemeenten en het kabinet over de taakmutaties. Samen met collega Van Nispen heb ik een motie ingediend om inzicht te geven in de berekening rondom de taakmutaties en daarover overleg te hebben met de VNG. De kabinetsbrief gaat hier nauwelijks op in. Met de input van de VNG is ook helemaal niks gedaan. Er lijken rekenfouten gemaakt te zijn. Het ministerie heeft gerekend alsof de opschalingskorting en de korting voor jeugd nog in het fonds zitten, waardoor het accres lager uitvalt. Het gaat om een bedrag van ruim 200 miljoen. Erkent de Minister dat er fouten zijn gemaakt in de berekening? Gaat de Minister deze ook zo snel mogelijk oplossen?

Voorzitter. Ik heb nog een vraag over de herijking. Wanneer krijgen gemeenten nu eindelijk duidelijkheid hierover, zodat ze hierover meerjarige zekerheid hebben? Waarom duurt dit proces zo ontzettend lang, vraag ik de Minister.

Voorzitter. Ik rond af. Ik hoop echt van harte – vandaag is het mijn verjaardag – dat er duidelijkheid komt: duidelijkheid voor onze inwoners, duidelijkheid voor verenigingen die staan te wachten, duidelijkheid voor gemeenten die in onzekerheid zitten. Ik wil u ook vragen om ervoor te zorgen dat er inderdaad 14 april, liefst voor 14 april, een acceptabele oplossing op tafel ligt.

De enige vraag die ik nog heb, is: wat is het dit kabinet waard om een harde clash met de gemeenten te voorkomen? We willen immers naast ze staan in plaats van tegenover ze.

De voorzitter:

Dank u wel. Voordat we naar de inbreng van meneer Flach gaan, misschien een applausje voor de jarige mevrouw Chakor.

(Applaus)

De voorzitter:

Dan gaan we alsnog naar meneer Flach.

De heer **Flach** (SGP):

Dank u, voorzitter. Vorig jaar viel in Amerika een tiener 120 meter naar beneden in een ravijn. Wonderlijk genoeg overleefde de jongen de val. Hij had slechts enkele schaafwonden. Volgens de brandweer had de jongen ongelooflijk veel geluk. Het lijkt erop dat dit geluksverhaal de bril is waarmee het kabinet tot nu toe naar het financiële ravijn van de gemeenten keek: mochten gemeenten erin vallen, dan overleven ze dat wel met hooguit wat financiële schrammen. De SGP vindt die opstelling bijzonder zorgelijk. Natuurlijk storten veel gemeenten niet in een enkel jaar volledig in, maar de financiële problemen kunnen wel in korte tijd grote en langdurige maatschappelijke gevolgen hebben. Met dat risico mogen we niet spelen. Het ravijn is namelijk geen technisch probleem van overheden. Uiteindelijk is de burger de dupe: de starter die geen woning vindt, de kinderen in een schimmeland schoollokaal of met een onbetaalbare zwembad, of de jongen die moet wachten op de noodzakelijke jeugdhulp.

Voorzitter. Het kabinet slaagt er heel goed in om gemeenten te verenigen. Soms benaderen groepen gemeenten de Kamer over specifieke belangen. Dan krijg je bijvoorbeeld een brief van de G4, de P10, de M50, de G40 of de K80. In dit geval is er een unaniem signaal van de G342. Ik heb een heel handje borden meegekregen van allerlei gemeenten die hier zijn en die hun nood hier vanmiddag willen uiten. Daar sta ik ook voor. Alle gemeenten, van het noorden tot het zuiden, zijn verenigd in hun kritiek, van platteland tot middelgrote gemeenten en grote steden. Hoe is het mogelijk dat dit signaal zo beperkt bij de coalitie binnenkomt?

Voorzitter. Ik heb het al eerder gezegd: mijn gemeentehart bloedt als ik zie hoe het Rijk met gemeenten omgaat. In 2021 was daardoor al sprake van arbitrage, maar nu dreigt zelfs een rechtszaak. Het is meestal geen goed teken als de rechter zich met een relatie moet bemoeien. Een echte structurele oplossing moet van de overheden zelf komen. Ziet de Minister het als haar hoofdtaak om de negatieve dynamiek in de relatie te doorbreken? Is het de inzet van de Minister om gemeenten bij de Voorjaarsnota niet met een incidentele financiële kluit het riet in te sturen, maar om serieus perspectief te bieden?

Voorzitter. De rijksoverheid lijkt onvoldoende te beseffen dat de wettelijke taken van gemeenten ook een verantwoordelijkheid van het Rijk blijven. Gemeenten willen straks het Rijk gaan opvoeden met de methode «wie niet horen wil, moet voelen». Als het Rijk gemeenten onvoldoende steunt, steunen gemeenten het Rijk niet meer als het gaat om zorg en woningbouw. Vindt de Minister het ook beter om in plaats van deze neerwaartse spiraal aan te sluiten bij de oproep van de Raad voor het Openbaar Bestuur om te werken aan een duidelijk kader voor taken en middelen? De handelwijze rond het bundelen van de specifieke uitkering laat heel duidelijk zien dat een meer doordachte en stabiele lijn echt nodig is.

Voorzitter. Zolang er geen extra middelen komen, zouden in ieder geval alle geplande uitbreidingen van taken in 2025 en 2026 heroverwogen moeten worden. Alle beetjes helpen namelijk. De Minister schrijft dat er uitvoerbaarheidstoetsen zijn gedaan, maar de Raad voor het Openbaar Bestuur merkte gisteren op dat deze toetsen zich nog niet hebben bewezen. Wil de Minister rijksbreed overwegen op welke terreinen gemeenten een pas op de plaats mogen maken?

Voorzitter. Onderzoek naar het verdeelmodel levert nog onvoldoende op. Intussen is de nood hoog bij randgemeenten en instellingsgemeenten. We kunnen deze gemeenten toch niet zomaar twee jaar laten wachten? Dat is een jaar langer dan gepland. Wil de Minister een korte verkenning doen van de vraag of het ingroeipad in 2026 meer recht kan doen aan deze gemeenten?

Voorzitter. Ondanks mijn grote zorg, eindig ik hoopvol. Vorige week zei de Minister: wees gerust, het hele kabinet heeft uw grote zorgen gehoord en

het hele kabinet is er voldoende van doordrongen. Met Thorbecke, de naamgever van het huis waarin we mogen werken, zeg ik nu: we wachten op uw daden.

De voorzitter:

Dank u wel. Meneer Van Nispen.

De heer Van Nispen (SP):

De SP is fel tegen de bezuinigingen op de gemeentes. Mensen worden hiervan keihard de dupe. Dit gaat leiden tot sociale kaalslag in buurten en wijken. Het is een politieke keuze om gemeentes en hun mensen het ravijn in te donderen. Er zitten rekenfouten in de berekeningswijze van taakwijzigingen. De indexatie van taken wordt gebaseerd op een oud prijspeil en dat zorgt voor verkeerde begrotingen en onderfinanciering van essentiële taken. Waarom doet de Minister dat? Graag een reactie. Ook bij de berekening van het prijsaccres gaat het fout. Voor de berekening wordt gebruikgemaakt van het inflatiecijfer van het CPB, maar dat is structureel 1% te laag. Hierdoor lopen gemeentes ook enorm veel geld mis. In 2026 is dat opgeteld alweer zo'n 1,2 miljard. Wat gaat de Minister hieraan doen? Waarom is dit niet rechtgetrokken?

De overheveling van de specifieke uitkeringen, de SPUK's, naar het Gemeentefonds gaat gepaard met een korting van 10%. Dat zou namelijk zorgen voor efficiencywinst en minder verantwoordingslasten, maar dat kan de Minister helemaal niet aantonen. Bovendien blijkt dat als zo'n specifieke uitkering niet wordt overgeheveld, die korting gewoon blijft staan op de begrotingen, zoals we zagen bij de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding, de brandweer dus. Kortom, dat is een ordinaire bezuiniging, waarbij er smoesjes zijn gebruikt om die goed te praten. Graag ook hierop een reactie.

Voorzitter. Het inzetten van reserves is natuurlijk helemaal geen oplossing. Sommige gemeentes hebben helemaal geen reserves, en als je die al hebt en die gaat inzetten, is dat geld natuurlijk binnen de kortste keren op, terwijl die reserves bedoeld zijn voor investeringen op langere termijn. Ook de discussie over meer beleidsvrijheid is geen oplossing voor de korte termijn. Beschouwt de Minister de gemeentes eigenlijk wel als medeoverheden die je keihard nodig hebt voor maatschappelijke opgaves als woningbouw, bestaanszekerheid en toegankelijke zorg? Want de gemeentes zijn toch niet zomaar een sector waarop je kunt bezuinigen als het zo uitkomt? Het zijn toch geen uitvoeringsorganisaties van het Rijk, Minister? U heeft ze keihard nodig, maar u gaat rollebollend met ze over straat.

Wat doet dit met de koopkracht van mensen? Bestaanszekerheid was toch zo'n punt in de campagne? Die mooie woorden kunnen allemaal de prullenbak in, want de lokale lasten zullen noodgedwongen stijgen. Jullie worden gewoon kampioen lastenverhoging. We weten dat de bezuinigingen op de gemeentes een ramp worden. De bieb dicht of het zwembad gesloten, minder sport en cultuur, minder openbaar vervoer, minder geld voor sociale werkbedrijven, schrappen in inkomensondersteuning en zorg, minder onderhoud: het betekent sociale kaalslag. Als je de voorzieningen schrapt die voor mensen belangrijk zijn, dan sloop je de sociale cohesie en weerbaarheid uit de samenleving.

De coalitie is ook verantwoordelijk voor meer onveiligheid, minder boa's, minder brandweer, en voor hogere kosten op de langere termijn. Minder sporten en bewegen, uitstel van noodzakelijk onderhoud: het is oerstom. Het is de rekening doorschuiven. Waarom drammen deze Minister en de coalitie deze bezuinigingen dan door? Die bezuinigingen op de gemeentes vergroten de ongelijkheid in de samenleving en schaden daarmee het vertrouwen in de instituties, aldus het SCP. Want het zijn juist die mensen die de overheid heel hard nodig hebben voor inkomensondersteuning of zorg, mensen met taalachterstanden of schulden, die hierdoor geraakt

worden. Doet u dat nou doelbewust, de tweedeling in de samenleving verder vergroten? Is dat ongeschreven kabinetsbeleid?

Om allerlei redenen vind ik die bezuinigingen dom en kortzichtig, maar ik vind ze ook nogal laf. Als gemeenten straks gedwongen worden om de kinderboerderij of het buurthuis te sluiten, of allebei, dan worden heel veel mensen namelijk niet boos op u, coalitiepartijen of Minister, maar natuurlijk toch op de gemeenten. De burgemeester en de wethouder vangen de klappen. Het is voor jullie hier lekker makkelijk, lekker veilig. Ik vind het laf, echt laf.

Het ravijnjaar is geen natuurverschijnsel, maar een politieke keuze. Geen taken zonder knaken. Het staat gewoon in de wet. Met de huidige taken moet er dus gewoon meer geld bij voor de gemeenten. Dat kan ook. Er is een enorme onderuitputting. Er is 20 miljard aan niet uitgegeven geld. Laten we een deel daarvan nu, op de korte termijn, aanwenden om het ravijn te dempen en deze ellende voor mensen te voorkomen. Ik roep de gemeentes op: laat je niet verdelen of tegen elkaar uitspelen en houd je rug recht, sloop de samenleving niet; doe het, in het belang van jullie mensen, gewoon niet.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Bikker.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Voorzitter, dank u wel. Als deze coalitie niet miljarden gaat investeren in gemeenten, dragen dit kabinet en deze coalitie de verantwoordelijkheid voor het uitkleden van gemeenten en het uithollen van de basis van onze samenleving. Ja, de partij van de gewone man, die elke dag baantjes trekt in het lokale zwembad, het zwembad dat binnenkort niet meer open is. Ja, de partij van de hardwerkende Nederlander met een eigen huis, de huiseigenaar die steil achteroverslaat van de stijging van de lokale woonlasten. Ja, de partij van goed bestuur, de verhoudingen in het huis van Thorbecke wankelen nu een historische rechtszaak tussen gemeenten en het Rijk aanstaande is. Ja, de partij voor de regio en noaberschap, het lokale dorpshuis waar elke week een bingo wordt georganiseerd, moet sluiten.

Voorzitter. Dit kabinet pronkte met belastingverlagingen, maar wentelt de rekening af op de gemeenten. Zij kunnen vervolgens niets anders dan hun lasten verhogen, waar ze vervolgens weer door deze coalitie voor op hun vingers worden getikt. Gemeenten worden nu behandeld als uitvoeringsloketten van het Rijk, terwijl het omgekeerde waar is. Zonder gemeenten krijgt dit kabinet niks voor elkaar. De kernkwaliteit van dit kabinet lijkt: geen keuzes maken, doorschuiven maar. In dit dossier heeft dat desastreuze gevolgen.

Woningbouw. Zonder nieuwbouw hebben veel kleinere dorpen geen toekomst. Ik sprak een wethouder over het dorp Asperen. Jongeren trekken daar weg bij gebrek aan woonaanbod. Het is een prachtig dorp, maar iedereen weet: als de jongeren vertrekken, is na een poosje de basisschool weg, dan het dorpshuis en daarna is de ziel uit het dorp. Dat moeten we voorkomen. Nieuwbouwprojecten zijn kostbaar en als er bezuinigd moet worden, wordt er niet meer in elk dorp gebouwd, maar alleen in de grotere kernen. Het levendige dorpsleven staat in kleine dorpen zoals Asperen op het spel. Hoezo «Elke regio telt!»?

Armoedebelaid. Door dit kabinet gaat de zaag in het lokale armoedebelaid. De inkomensgrens voor lokale armoederegelingen zal worden verlaagd. De gemeentelijke zorgverzekeringspolis voor minima wordt versoberd. Gemeenten zullen moeten stoppen met projecten om mensen met een bijstandsuitkering een basisbaan te bieden. Dat zijn stuk voor stuk vermijdbare keuzes als dit kabinet zijn verantwoordelijkheid neemt. Dienstverlening. De gemeente Zwijndrecht is nu al op vrijdag gesloten. Ik sprak een wethouder van een gemeente waar het gemeentehuis alleen op

afpraak opengaat. Dat is geen vrijwillige keuze, maar noodzakelijk om de begroting sluitend te kunnen krijgen.

Voorzitter. Ik zou zo door kunnen gaan over het sociaal domein, over de commissie-Van Ark die heel erg duidelijk is: zonder goede lokale steunstructuur om jongeren heen, zoals wijkwerk, scholen en sportverenigingen, is het dweilen met de kraan open en zal de vraag naar zwaardere vormen van jeugdhulp alleen maar toenemen.

Veiligheid is cruciaal in deze geopolitiek onstabiele tijden. De voorzitter van de VNG, Sharon Dijksma, sprak hierover wijze woorden: we weten niet wat er op ons afkomt, maar we weten wel dat onze samenleving en onze overheid veel weerbaarder moeten zijn. Defensie kan straks al haar manschappen en materieel op orde hebben, maar zonder weerbare gemeenten, fysiek en sociaal, slaan we de plank alsnog mis.

Voorzitter. Daarom eindig ik met een paar vragen. Erkent de Minister dat dit kabinet de medeoverheden kei- en keihard nodig heeft voor het realiseren van al die kabinetsambities en vooral voor het oplossen van de grote problemen in dit land? Welke claim heeft de Minister ingediend voor de Voorjaarsnota? Komt zij bij de Voorjaarsnota inderdaad met een oplossing? Hoe kijkt de Minister naar de dreiging van juridische procedures en wat betekent het voor het vertrouwen van burgers in de overheid als overheden elkaar voor de rechtbank dagen?

Tot slot kort over het verdeelmodel. Gemeenten zoals Zwijndrecht worden echt onterecht benadeeld. Hoe gaat de Minister die gemeenten helpen en is 2027 een realistisch tijdspad voor een beter verdeelmodel?

Voorzitter. Het is helder. Kabinet, maak keuzes. Kom over dat ravijn heen. Ga aan de slag. Geen incidenteel geneuzel, geen getreuzel. Het is tijd om te komen met daden. Ik reken op het kabinet.

De voorzitter:

Dank u wel. Meneer Krul.

De heer Krul (CDA):

Voorzitter. Ik las onlangs een opinie over de weerbare overheid. Die ging niet alleen over de geopolitieke spanningen, maar vooral ook over hoe het in de praktijk werkt als het inderdaad een keer mis zou gaan. Wie regelt dan het noodpakket voor inwoners, zodat ze de eerste 72 uur vooruit kunnen? Wie richt crisisplekken in? Wie organiseert de lokale crisiscommunicatie? Wie regelt alles wat dan nodig is om inwoners direct te helpen? Het antwoord kennen we hier allemaal. Dat zijn onze lokale overheden. Het is gespreide verantwoordelijkheid, verantwoordelijkheid zo laag en zo dicht mogelijk bij de samenleving, het fundament van Thorbecke. Maar dit kabinet vertaalt het anders. Het ziet gemeentes als verkapte uitvoeringsorganisatie, waar je naar lieve lust op kan bezuinigen. Het huis van Thorbecke wordt nagel voor nagel afgebroken.

We maken ons in Den Haag terecht zorgen over allerlei ontwikkelingen in de wereld, maar we zijn weer zo met onszelf bezig, hier op deze vierkante kilometer, dat niemand lijkt te snappen dat als het elders in de wereld spannend is, we moeten zorgen voor een stevig wij als overheid. Dat is niet alleen Den Haag, zeker niet. Het zijn onze gemeentes, de provincies en Den Haag samen. Het is zij aan zij in plaats van het huidige zij tegen zij. Tegenover elkaar staan, is niet van de laatste maanden. Het sluimert al een tijdje en we zijn nu op het punt gekomen dat de gemeentes er genoeg van hebben. Het overgrote deel geeft aan grote financiële zorgen te hebben, maar we proberen het weer lekker Haags weg te redeneren. Er zijn immers genoeg incidentele middelen, wordt er dan gezegd. Maar langjarige financieringen dek je met langjarige middelen en lap je niet met incidenteel geld, tenminste niet als je prudent wil begroten.

Hier laat zich het verschil zien tussen het kasstelsel en het baten-lastenstelsel. Als je maar één jaar naar voren hoeft te kijken, is het makkelijker verdedigbaar om onderuitputting in het volgende jaar in te

boeken als besparing. Maar gemeentes moeten de onderuitputting grotendeels op de taken en dus meerjarig begroten. We willen van de Minister weten waarom ze het niet investeren in de basis van de democratie gewoon niet serieus neemt. Je kiest namelijk niet voor iets een beetje minder doen; je kiest ervoor om op alle fronten de lucht uit de samenleving te halen. Het is pijnlijk dat gemeentes nu dreigen met een rechtszaak, maar we snappen het wel.

Voorzitter. De Grondwet beschermt de autonomie van lokale overheden. Deze wordt zelfs bevestigd door de Raad van Europa. Maar bestaat deze lokale autonomie eigenlijk nog wel door het ravijnjaar? De grondrechtelijke bescherming is duidelijk. Ongeveer 85% van het gemeentelijke taakveld betreft de zogenaamde medebewindstaken. Die moet je als gemeente dus verplicht uitvoeren in opdracht van het Rijk. Door de bezuinigingen op het Gemeentefonds is er van de overige 15%, die vrij te besteden is, eigenlijk nog maar weinig over. Daarmee bestaat dat deze belangrijke 15% niks meer waard is. Dat is gewoon onrechtmatig. Van onze decentrale overheden verwachten we dat ze een betrouwbare overheid zijn richting onze inwoners, maar zijn we dat zelf eigenlijk nog wel? Gemeentes weten gewoon niet meer wat ze van het Rijk kunnen verwachten. Denk bijvoorbeeld aan de situatie rondom de jeugdzorg. Weten de gemeentes inmiddels al wat ze kunnen verwachten van het Rijk als het gaat om commissie-Van Ark?

Voorzitter. De inkt is nog niet droog of er worden vanuit Den Haag weer nieuwe regels of taken voor gemeentes toegevoegd. Kijk naar beleidsonderwerpen als asiel en wonen. Soms gebeurt het zelfs als lokale overheden zeggen «doe het niet; zo lossen we problemen niet op» of als de coalitie weer voorstellen doet die eigenlijk helemaal niet rechtmatig zijn, bijvoorbeeld een verbod op het verhogen van de ozb.

Voorzitter. Het is simpel. Hoe kun je enerzijds sier maken met teksten als «wij zijn tegen lastenverzwaringen» en anderzijds willens en wetens gemeentes indirect dwingen om lasten te verzwaren voor hun burger? Het is, zoals de heer Van Nispen terecht zegt, lekker makkelijk. Want wie vangt de klappen op? Dat zijn de wethouders en de raadsleden. We stoken het vuurtje alleen maar verder op.

Tot slot. Over een jaar zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Dat wil zeggen dat lokale partijen daarmee nu al druk zijn. Maar met welke boodschap gaan zij straks op pad? «Wilt u de huishoudelijke hulp weg of wilt u toch het zwembad dicht?»

Voorzitter. We zijn onze democratie langzaam aan het slopen. Wij pleiten voor een fatsoenlijke discussie over taken en knaken voor onze gemeentes. «Geen taken zonder voldoende knaken» moet de basis worden. Soms is een citaat zo goed dat je er niks meer aan hoeft te doen en je het gewoon kan overnemen in je inbreng. Ik wil afsluiten met de volgende: «De maat is vol. Geen eindeloos overleg, geen commissies, maar boter bij de vis.» Dit citaat komt uit een brandbrief van 50 wethouders van de VVD. Ik kan het niet méér met ze eens zijn. Het is nú tijd voor daden.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer Sneller.

De heer **Sneller** (D66):

Dank, voorzitter. Als CDA en SGP Thorbecke instemmend citeren, dan weet je hoe eensgezind de oppositie is.

Naar aanleiding van het vorige, onbevredigende debat over de gemeentelijke financiën wil ik het ook een keer over een andere boeg gooien. Het lijkt soms namelijk alsof die gemeente een soort reus is die ergens in de heuvels leeft maar niet hier, alsof het niet over ons gaat en we daar

bezuinigingen op kunnen afwentelen. Ik dus denk dat het inderdaad goed is om het tastbaar te maken, zoals de collega's ook hebben gedaan. Het kabinet koerst gewoon af op een grote bezuiniging op woningbouw, op veiligheid en op de portemonnee van mensen, prioriteiten van de coalitie zelf. Iedereen zal de gevolgen hiervan gaan merken. Veel Nederlanders staan te springen om een woning. Nu al staan die woningbouwambities onder druk door het zwabberende stikstofbeleid. Met de bezuiniging op gemeenten dreigen veel geplande woningen natuurlijk later of helemaal niet gebouwd te worden. Want wie moet die vergunningen in orde maken? Wie moet er cofinanciering leveren? Wie moet de grond bouwklaar maken? De bezuiniging heeft ook gevolgen voor de veiligheid op straat. Het aantal verwarde personen op straat stijgt, maar het budget voor boa's zal dalen. Straatverlichting, brandweerkazernes: allemaal wordt dat minder. Zo maken de bezuinigingen onze gemeenten en hun inwoners onveiliger.

Het werd al gezegd: deze bezuiniging raakt mensen natuurlijk ook in hun portemonnee. Terwijl dit kabinet zegt geen hogere lasten te willen, creëert het die met deze bezuiniging via de achterdeur alsnog. Een op de vijf gemeenten verhoogt de ozb dit jaar met meer dan 10%, omdat gemeenten de tekorten op de begroting moeten opvangen. Ik hoor dat hier al het label «Heinenheffing» voor rondgaat. Die verhoogde ozb treft ook lokale ondernemers die al moeite hebben om het hoofd boven water te houden. Het vertrouwen van mensen in de overheid – dat werd ook terecht gezegd – lijdt natuurlijk gewoon onder deze bezuinigingen. Dat is niet alleen door het geruzie tussen bestuurders, of zelfs rechtszaken tussen bestuurslagen, maar ook door alle aandacht die hierdoor niet gaat naar het verbeteren van de levens van inwoners. Dat is ook zo omdat zo meteen diezelfde gemeenten de dienstverlening die mensen van hen verwachten, niet meer kunnen bieden. Dat gaat om hele basale dingen: de vuilophaal, het groenonderhoud, maar ook de gemeentebalies en het persoonlijk contact. Ik denk ook aan de parlementaire enquête en de debatten die we daarover gehad hebben. Die hebben duidelijk gemaakt hoe belangrijk dat is. Wat verwacht de Minister nou dat deze bezuinigingen gaan betekenen voor mensen en ook voor de weerbaarheid van onze samenleving? Hoe denkt het kabinet zelf na deze bezuinigingen de eigen beloften nog waar te kunnen maken: over betaalbare woningen, veiligheid en geld in de portemonnee?

Voorzitter. Gaat de Minister nou naar dat volgende overleg wel met voldoende mandaat om een rechtszaak te voorkomen, of om tot een serieuze oplossing te komen? Of moeten we toch zorgen dat Minister Heinen daarvoor in de kabinetsafvaardiging meegaat? Anders dreigt namelijk gewoon teleurstelling.

Voorzitter. Ten slotte nog twee punten. Het eerste is dat dit debat over de balans tussen taken en middelen natuurlijk al jaren speelt. Vooral de buitenproportionele afhankelijkheid van het Rijk is mij een doorn in het oog. Volgens mij is de enige manier om te voorkomen dat onze opvolgers hier over tien jaar weer met een opvolger van deze Minister zitten te discussiëren, dat we ook een keer naar die structurele mankementen kijken. Wat mij betreft betekent dat meer beleidsvrijheid voor gemeenten, maar ook meer mogelijkheden om zelf belasting te innen en daar gewoon zelf verantwoording over af te leggen aan hun inwoners. Ook deze Minister is daar om onduidelijke redenen geen voorstander van. Ik vraag aan haar nog één keer waarom zij deze stappen niet wil zetten.

Mijn laatste punt is van een heel andere orde. We lazen deze week weer over het oplopende tekort aan accountants. Accountants vormen bovendien een behoorlijke kostenpost. Wat doet de Minister om de accountantscontrole van gemeenten toekomstbestendig te maken? Kijkt zij bijvoorbeeld ook naar het faciliteren en uitbreiden van het gebruik van gemeentelijke accountantsdiensten, of zelfs naar een landelijke voorziening daarvoor?

Voorzitter. Ik rond af. Het kabinet heeft nog een aantal weken om met een oplossing te komen. Doet het dat niet, dan lopen de bestuurlijke verhoudingen forse schade op en zijn de inwoners straks de dupe. Want al die mooie beloftes zullen verwateren en verzanden.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Wingelaar.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Gemeenten vormen de bestuurslaag die het dichtst bij de burger staat. De gemeente kent de lokale uitdagingen en kansen beter dan wie dan ook. Voor NSC is dit reden om keer op keer te pleiten voor de autonomie van gemeenten, in het besef dat autonomie gepaard moet gaan met soepele begrotingsregels, meer beleidsvrijheid en stabiele financiering vanuit het Rijk. Daarom is het goed dat we hier vandaag over spreken. Er zijn namelijk grote zorgen en deze zorgen moeten wat NSC betreft serieus genomen worden.

Voorzitter. We kunnen namelijk niet negeren dat gemeenten in 2026 worden geconfronteerd met een daling in middelen. Ieder dag verschijnen er schrijnende berichten in de krant. Mijn mailbox ontploft inmiddels en vandaag zien we heel betrokken en bezorgde wethouders hier op de publieke tribune. De feiten laten echter wel zien dat er verschillende perspectieven op het ravijnjaar zijn. Dat maakt onze controlerende taak complex. Aan de ene kant stelt de VNG dat 75% van de gemeenten in 2026 de begroting niet sluitend krijgt. Aan de andere kant blijkt uit cijfers van ESB dat de reserves van gemeenten in vijf jaar tijd met ruim 11 miljard euro zijn gestegen, en dat gemeenten zo hun begrotingstekort kunnen opvangen.

Voorzitter. Daarnaast – mevrouw Chakor zei het al – verzocht de motie-Chakor/Van Nispen de regering om samen met medeoverheden de financiële effecten en de voor- en nadelen van de nieuwe systematiek inzichtelijk te maken. Nu blijkt dat dat niet gelukt is. In de beslisnota bij de Kamerbrief staat – ik citeer – letterlijk: «afstemming van de VNG zal niet mogelijk zijn» en «de VNG zal niet blij zijn met de brief.» Ik vraag de Minister: wat wordt er nu precies bedoeld met deze opmerking? Ik realiseer me dat deze brief is geschreven door de Staatssecretaris. Maar waarom is dat niet samen met deze Minister gebeurd? Als er dus een flink verschil zit tussen de zienswijze van het kabinet en die van de VNG over zo'n wenselijk onderdeel, kan de Minister dan inzichtelijk maken waar het verschil in positie en zienswijze tussen de VNG en het kabinet zit? Hoe kijkt de Minister zelf naar deze tegenstrijdige inzichten? Wat is haar visie op het ravijnjaar en verdere jaren?

De voorzitter:

Ik onderbreek u voor een interruptie van meneer Van Nispen.

De heer **Van Nispen** (SP):

Ik dacht heel even «ik laat het even gaan», maar die opmerkingen over het eigen vermogen zitten mij toch behoorlijk dwars. NSC begon met een mooi betoog over «autonomie van gemeentes», «stabiele financiering vanuit het Rijk» en «zorgen serieus nemen». Vervolgens kreeg je toch die mythes, die allang doorgeprikt zijn. Ik hoop namelijk dat ook NSC alle stukken heeft gelezen van de wethouders, van de VNG en van wie ons er ook maar mee bestookt heeft. Die zeggen allemaal dat gemeentes dit niet kunnen opvangen met het eigen vermogen. Ik hoop echt niet dat het hier vandaag alsnog ... Het is gewoon misleidend om dat hier nu te stellen. Mag ik daarop een reactie?

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Ik zeg alleen dat ESB dat stelde, dat ESB het onderzoekt. Ik weet heel goed dat incidentele baten niet dienen om structurele lasten te dekken. Dat hoeft u mij dus niet te vertellen. Het inzicht is dat de cijfers wel met 11 miljard gestegen zijn. Ik weet dat gemeentes daarmee worstelen. Je mag 10% van je reserves inzetten en ik weet ook dat gemeentes dat niet doen. Ik vraag me af: waarom niet? Ik hoor u lachen ...

(Gelach op de tribune)

De voorzitter:

Gewaardeerde publieke tribune, ik had u verzocht om stilte! Ik begrijp uw emotie, maar probeer die toch enigszins te onderdrukken. Zo meteen hebben we een schorsing en dan kunt u zich helemaal laten gaan.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Ik begrijp waarom men lacht: omdat er ook gemeentes zijn die die reserves niet hebben. Ik bedoel dus dat die realiteit aan mijn kant wel aanwezig is.

Voorzitter. Een belangrijk punt in de discussie ...

De voorzitter:

Ik begrijp dat u nu verdergaat met uw verhaal, maar zover is het nog niet, vrees ik. Ik heb een interruptie van mevrouw Chakor en ik zie nog meer vingers.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga me niet laten verleiden tot feitelijkheden over de reserves. Er zijn genoeg onderzoeken, waaronder een onderzoek door BDO, geweest die aangeven dat 75% van de gemeenten het gewoon niet redt. Ik wil even terug naar de motie-Chakor/Van Nispen, waarin wij hebben gevraagd om een uiteenzetting van de voor- en nadelen. We hebben een brief gekregen van Financiën; Binnenlandse Zaken staat daar niet onder. Ik vind de brief niet helder en de VNG vindt hem niet helder. Maar ik wil toch van u, iemand van een partij voor goed bestuur, het volgende weten. Als er rekenfouten zijn gemaakt ...

De voorzitter:

U bent door uw tijd heen.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Moeten die gecorrigeerd worden, ja of nee?

De voorzitter:

Ik wil u voor de zekerheid nog wijzen op de 30 seconden. Mevrouw Wingelaar.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Natuurlijk, als er rekenfouten zijn gemaakt, dan moeten die zeker gecorrigeerd worden. Ik vind het veel belangrijker – volgens mij vond u dat ook belangrijk – dat dat samen met de VNG zou zijn en dat ook op die manier duidelijk zou worden waar nou het discussiepunt zit. Dat wordt in ieder geval niet door deze brief verduidelijkt. Mag ik verdergaan, voorzitter?

De voorzitter:

Nee, nee, nee. Mevrouw Bikker.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Toch nog even voor de zekerheid: vindt NSC nu wel of niet dat er als tijdelijke oplossing gekeken moet worden naar de reserves van

gemeenten? Of was de mededeling dat ESB dat heeft gezegd meer een wetenschappelijke opmerking? Ik hoop het laatste.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Ik zei dat er gewoon verschillende perspectieven op het ravijnjaar waren, en dit is er een van. Het is dus meer een constatering van zaken. Ik zeg niet dat daar dé oplossing zit. Er is een oplossing.

De heer **Krul** (CDA):

Als m'n oma twee wielen had, dan was ze een fiets. Ik kan hier echt helemaal niks mee. Wat zegt NSC dan wel? Wat kan ik met zo'n opmerking?

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Aan de ene kant is NSC blij dat er in ieder geval wel een mogelijkheid is om die reserves in te zetten, maar NSC ziet ook dat dat niet voor alle gemeenten de oplossing is omdat die reserves er gewoon niet zijn.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Daar sla ik dan wel op aan: de mogelijkheid om de reserves in te zetten. Als je de reserves inzet betekent dat toch dat je aan het worstelen bent en dat het al niet gaat? Dat is de definitie van «reserve». Waarom wil NSC dan overwegen om daarop te gaan leunen? Daar gaat deze constatering natuurlijk uiteindelijk naartoe.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Wat NSC betreft zijn reserves er om eenmalige tegenslagen op te vangen, en dus niet om er structurele tegenslagen mee op te vangen. Misschien zeg ik het zo in duidelijkere zin.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Dat roept dan bij mij de vraag op: moeten we de geplande bezuinigingen dan zien als een eenmalige tegenvaller waarvoor onder andere uit de reserves geput kan worden, of niet?

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

U noemt het «bezuinigingen». Dit zijn natuurlijk geen bezuinigingen, want dit ravijnjaar is natuurlijk al een aantal jaren geleden ontstaan. Dit is een rekening die er nog ligt en die we met z'n allen proberen op te lossen. Mocht het eenmalig zijn, dan is het een ander verhaal dan wanneer het structureel is. Ik ben nog niet zo negatief dat ik denk dat er geen oplossing komt. Als ik kijk naar hoe de gesprekken zijn verlopen, ben ik nog wel positief gestemd. Maar het is geen meerjarige oplossing, want dan zou je interen op je reserves. Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn om dat langjarig door te laten gaan.

De **voorzitter**:

Gaat u verder met uw verhaal.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Voorzitter. Een ander belangrijk punt is de discussie over de jeugdzorg. Na het medeoverhedenoverleg van 17 maart trad de VNG ermee naar buiten dat de gesprekken geïntensiveerd worden. We lezen dat er gesprekken plaatsvinden waarbij de focus sterk ligt op de kosten binnen de jeugdzorg. NSC wil van de Minister weten of volgens haar inderdaad in de jeugdzorg een oplossing ligt voor de financiële positie van gemeenten. Wat betekent dit voor de middelen in het Gemeentefonds en hoe verhoudt zich dat tot de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie-Van Ark? Daarnaast willen we aandacht voor het gebruik van de gemeentelijke reserve. We hadden het er net al over. Ik gaf al aan dat in sommige

gemeentes de reserves flink zijn gestegen. Tegelijkertijd zeg ik dat ik weet dat dat niet voor iedere gemeente het geval is, want anders word ik weer weggehoond. Voor de gevallen waar dit wel voor geldt: we weten dat gemeentes sinds 2024 10% van hun algemene reserves mogen inzetten voor structurele lasten. Het lijken stappen in de goede richting, maar toch maken maar weinig gemeentes er gebruik van. Weet de Minister waarom? Daarnaast zou de mogelijkheid van het opnemen van een stelpost voor onderuitputting in een gemeentelijke begroting wellicht ook een extra oplossing zijn. Graag een reactie van de Minister op deze suggestie. Tot slot vraagt Nieuw Sociaal Contract aandacht voor de overheveling van specifieke uitkeringen naar fondsuitkeringen. Ook dit is een belangrijke stap om gemeenten meer bestedingsvrijheid te geven. Het afwegingskader roept wel vragen op, want het blijft mogelijk om op basis van een politieke afweging specifieke uitkeringen toe te kennen. Scheppen we hiermee niet alsnog een prikkel om in specifieke uitkeringen te blijven hangen? En ligt het initiatief hiertoe enkel bij het kabinet, of ook bij de Kamer? Als NSC willen we pleiten voor het laatste. Voorzitter. NSC staat voor een stabiele en voorspelbare financiering van decentrale overheden. Opheldering over de verschillende inzichten rondom het ravijnjaar is echt nodig. Een visie op de rol van jeugdzorg in de financiële problematiek mag in ieder geval niet te lang meer op zich laten wachten. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft nog een interruptie van meneer Sneller en van meneer Flach.

De heer **Sneller** (D66):

Ik dacht: er komt nog een uitleg waarom NSC positief gestemd is over de uitkomst. Ik heb noch gemeenten noch een van de andere collega's ook maar in de buurt horen komen van «positief gestemd». Ik hoor dus graag wat mevrouw Wingelaar weet en wat wij niet weten.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Ik weet niet wat u niet weet. Ik baseer me gewoon op de reactie van de VNG naar aanleiding van de gesprekken, namelijk dat ze in ieder geval geïntensiveerd worden en dat er een vervolg komt. Men is nog niet meteen gillend weggerend, om het zo maar te zeggen.

De heer **Sneller** (D66):

Ah, dat is positief?

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Ja!

De heer **Flach** (SGP):

Ik sla aan op een van de laatste zinnen van mevrouw Wingelaar. Daarin zegt ze «een opheldering rond de verschillende financiële perspectieven rond het ravijnjaar». Volgens mij kan het niet zo moeilijk zijn. Ik heb een mooie factsheet van de VNG gekregen met de hashtag #1voor12. Daarin staat keurig uitgelegd: 2,4 miljard structureel en het tekort voor de jeugdzorg loopt op. Ik zie niet in hoe dat tot verschillende perspectieven kan leiden. 75% van de gemeenten krijgt de begroting niet rond. Je kunt dus niet zeggen dat er misschien een paar gemeenten zijn die in het verleden verkeerde keuzes hebben gemaakt. Dat hoor ik vanuit VVD-kringen nog weleens. Wat voor perspectieven ziet u dan?

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Dan wijs ik toch weer naar de brief van de Staatssecretaris en naar het gegeven dat het dus niet lukt om samen met de VNG het verschil van inzicht te laten zien. Dat vind ik jammer, want ik vind net als u dat dat in dezen wel zou moeten kunnen. Op deze manier ga je namelijk rollebollend over straat over de vraag of cijfers wel of niet kloppen. Ik vind dat geen fijne discussie, dus we moeten wel echt weten wat er nu precies aan de hand is.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. We zien hier dat er heel erg tegenover elkaar gestaan wordt. Ik zou eigenlijk hopen dat we het met elkaar kunnen oplossen. We zien inderdaad dat er in 2026 grote uitdagingen voor de gemeenten aan komen omdat ze fors minder geld krijgen. We zien ook heel erg stijgende kosten voor de jeugdzorg en de Wmo, en ik denk dat dat een heel groot knelpunt is voor heel veel gemeenten. We zien ook dat de verschillen per gemeente best groot zijn. Ik denk dat we daar wel eerlijk tegenover moeten zetten dat we ook zien dat de reserves in de afgelopen jaren redelijk fors zijn toegenomen. Er is ook best wel veel onderuitputting geweest. We zien ook dat een aantal gemeenten heel veel meevallers heeft gehad, in ieder geval geld dat in de afgelopen jaren niet besteed kon worden en dus bij de jaarrekening vrijvalt. Ik vind dat een ingewikkelde discussie om bij elkaar te krijgen, moet ik eerlijk zeggen. Het geeft eigenlijk een beetje een verschillend beeld. Ik ben ook wel benieuwd hoe de Minister daarnaar kijkt. We zien dat er nu eigenlijk over en weer een soort steekspel is ontstaan tussen de VNG, de gemeenten, en het Rijk. Ik zou wel graag willen zien dat we tot een oplossing kunnen komen om daar voortgang in te boeken. Dat is enerzijds een discussie over geld, maar ik denk dat het ook een discussie is over de taken en middelen die daarbij horen en de instrumenten die gemeenten daarvoor nodig hebben. 14 april is er volgens mij weer een nieuw overleg. Ik ben ook wel benieuwd hoe de Minister kijkt naar het traject daarnaartoe. Want heel eerlijk: volgens mij loopt daar een hele discussie over de Voorjaarsnota tussendoor. Ik weet niet helemaal hoe dat met elkaar spoort en hoe daarnaar gekeken wordt door deze Minister.

Ik zei het zonet al: taken en middelen. In de brief staat dat er met urgentie gekeken wordt naar hoe we de gemeenten meer instrumenten in handen kunnen geven om te sturen op bijvoorbeeld de jeugdzorg. Ik denk dat er nog veel meer terreinen zijn waarvoor dat nodig is, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning, maar bijvoorbeeld ook de onderwijs-huisvesting. Het voelt een beetje alsof we dat al jaren tegen elkaar zeggen. Ik ben benieuwd hoe we daar in deze korte tijd duidelijkheid over kunnen krijgen, want ik denk dat gemeenten ernaar uitkijken dat ze meer handelingsperspectief en handelingsmogelijkheden hebben. Ik ben ook benieuwd wat de Minister daar in de afgelopen periode aan heeft gedaan. Ik weet dat het natuurlijk bij andere bewindspersonen ligt, maar ik zie deze Minister toch als een soort hoofd gemeentelijke taken, dan wel een soort coördinerende rol hebben binnen het kabinet om dat verder te brengen. Ik hoop niet dat iedereen daar afzonderlijk mee bezig is. Welke stappen gaan er gezet worden, niet alleen op de jeugdzorg, maar ook voor de andere taken waarvoor de kosten stijgen en er weinig mogelijkheden zijn voor gemeenten om dat te beheersen?

De voorzitter:

Ik onderbreek u voor een interruptie van mevrouw Bikker.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Tenzij de VVD nog gaat vertellen hoe dat dan zou moeten en aan welk bedrag de VVD denkt. Want volgens mij is dat de cruciale vraag. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft niet een dermate grote winterjas dat ze zelf kunnen zeggen: we halen alles uit de eigen jas en brengen dat naar de gemeenten en het probleem is opgelost. Het vraagt dus om de inzet van dit kabinet voor extra geld. Of je moet met andere oplossingen komen, maar daarover heeft de VVD – ik denk terecht – uitgesproken: de lokale lasten moeten niet omhoog, want dan gaan we de burger op een andere manier aan een lastenverzwaring helpen. Dus hoe denkt de VVD dit op te lossen, en met welk bedrag?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Volgens mij heeft het kabinet zelf aangegeven met betrekking tot het rapport-Van Ark dat het niet zozeer de vraag is óf maar hóé daar invulling aan gegeven wordt. Ik vind het wel jammer dat het alleen maar tot een discussie over geld beperkt wordt. Ik snap best dat dat voor heel veel gemeenten een heel groot probleem is, maar ik zou het ook graag willen hebben over de vraag: hoe zorgen we nou dat jeugdzorg niet alleen maar... We hebben de lichte jeugdzorg. De vraag is: hoort dat bij de jeugdzorg thuis? Kunnen gemeenten erop sturen dat dat niet meer ingezet wordt? Ik denk dat er een hele belangrijke vraag bij de gemeenten ligt, namelijk: hoe gaan we om met de complexe jeugdzorg? We zien dat dat vooral in kleine gemeenten een probleem is. Als er één probleemgezin komt wonen met een aantal kinderen die jeugdzorg nodig hebben, zie je dat dat een hele grote impact heeft op die begroting. Ik zou daarover graag de discussie met elkaar willen hebben. Ik vind dat dat veel te langzaam gaat. Ik vind dat dat in de afgelopen periode al sneller had gemoeten, want het is niet iets wat er nu net ligt. Ik hoop ook, omdat het kabinet nu zelf aangeeft dat er met urgentie aan gewerkt moet worden, dat daar ook echt stappen op gezet gaan worden in de komende tijd.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Maar collega De Vries weet net zo goed als ik dat in het rapport-Van Ark heel duidelijk staat dat er ook geld nodig is om aan die oplossing toe te komen, dat dat niet alleen pratend lukt, of met wetgeving. Ze is een van de meest ervaren Kamerleden hier, dus ze weet ook heel goed hoelang wetgevingstrajecten duren en dat de gemeenten ondertussen klem lopen. In de tussentijd hebben we dus een opgave, waarbij je altijd naar structurele oplossingen moet kijken. Dat delen wij van harte, denk ik. Dat is toch helder? En dan mis ik nog steeds: wat betekent dat voor 2026? Wordt er voor het ravijnjaar een stap gezet? Krijgt deze Minister daar de ruimte voor van de VVD?

De **voorzitter**:

Wilt u afronden?

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Ja, vanzelf. De VVD zegt: wij willen het oplossen. Wat betekent dat voor 2026?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik ga nu geen voorschot nemen op de Voorjaarsnota. Dat zal voor iedereen vast een teleurstelling zijn, maar dat doen we met een heleboel andere punten ook niet. Er zijn ook partijen die hier allemaal uitspreken waarvoor we wel allemaal geld beschikbaar moeten stellen bij de Voorjaarsnota, of dat nu om gevangenissen of om allerlei andere dingen gaat. Ik denk dat nu eerst het kabinet aan zet is. Ik denk ook dat wij voor een groot aantal uitdagingen op landelijk niveau staan. Ik denk dat we echt forse dingen moeten regelen voor defensie, de veiligheid, de lastenverlichting voor de middeninkomens... We hebben vorige week nog

een discussie gehad over allerlei bedrijven die problemen hebben en uit het land vertrekken. Ik denk dus dat het een heel complex verhaal is. Ik ga nu niet zeggen: we gaan dit bedrag nu even regelen. Ik heb de meesten hier overigens ook geen bedrag horen noemen, en al helemaal geen dekking. Ik ga daar dus geen voorschot op nemen.

De voorzitter:

Mevrouw Bikker, uw laatste interruptie.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Ik heb maar gewoon de verkiezingsprogramma's erbij gepakt. Mijn eigen partij heeft op dat moment al 1,7 miljard neergezet, en toen zaten we dus nog veel eerder in de rij. Inmiddels is het 2025. We wisten in het vorige kabinet al voor een gedeelte dat het ravijn eraan kwam. Ik zie dat het CDA en D66 1,3 miljard hebben neergezet. De VVD heeft gezegd: nul, en 300 miljoen bezuinigen op het provinciefonds. Dat is de inzet van de VVD tot nu toe. Wordt dat een andere inzet of blijft het deze min?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik denk dat het een hele herhalende discussie wordt. Ik ga geen voorschot nemen op de Voorjaarsnota. We kunnen allemaal de verkiezingsprogramma's gaan voorlezen, maar we zitten nu in deze setting. We hebben een aantal coalitiepartijen waarmee we dit kabinet vormen. We hebben een aantal grote uitdagingen. Ik hoop dat iedereen die uitdagingen ziet. Ik begrijp ook dat het voor heel veel gemeenten ingewikkeld is. Gemeenten hebben moeite om het verhaal rond te breien. Maar ik ga nu niet zeggen: jongens, we gaan daar zo veel geld voor uittrekken. Ik wil het echt in het totale palet zien van welke zaken we allemaal moeten regelen bij de Voorjaarsnota. Daar is in eerste instantie het kabinet voor aan zet. En ja, wij hebben in principe afgesproken dat als er nieuwe dingen zijn en mensen extra dingen willen doen bij een bepaald ministerie, bijvoorbeeld VWS, er dan ook gekeken wordt: is daar misschien structurele onderuitputting? Zijn daar meevallers? Moet je daarnaar kijken? Ik vind dus dat we, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdzorg, eerst even moeten kijken bij het Ministerie van VWS. Daarna komt pas een discussie over de Voorjaarsnota en generieke middelen.

De heer Flach (SGP):

Het hele land kijkt naar mevrouw De Vries en de VVD. Waarom? Omdat de drie andere coalitiepartijen geen of nauwelijks vertegenwoordigers hebben in de colleges. De VVD heeft die wel. Er zijn er heel veel hier aanwezig. Zij verwachten veel van hun volksvertegenwoordigers en kabinetsleden. De VVD was ook betrokken bij de uitname uit het Gemeentefonds en levert nu de Minister van Financiën. Wat is de boodschap aan al die VVD-wethouders, die ook richting de verkiezingen gaan? Blijft de Minister van Financiën de ijzeren Heinen?

De voorzitter:

Wilt u afronden?

De heer Flach (SGP):

Of komt er echt een substantiële extra storting in het Gemeentefonds? Daar ben ik echt benieuwd naar.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Nogmaals, ik ga niet vooruitlopen op de Voorjaarsnota. We kunnen allerlei jij-bakken en leuke naamgrapjes maken. Ik heb niet zo veel zin om die tegenstelling hier nu te vergroten. Volgens mij hebben we met z'n allen het beste voor met de gemeenten. Ik denk dat je misschien op verschillende manieren kan kijken naar hoe je dat zou kunnen oplossen. Maar ik

vind het ook een beetje vervelend dat we hier continu helemaal tegenover elkaar staan. Ik ga iedereen hier ook niet verwijten dat ze allemaal gratis bier weggeven. Ik zou het dus wel prettig vinden als we gewoon kijken en luisteren naar wat wij hier inbrengen. Ik heb aan de Minister gevraagd: welk traject ziet ze voor zich naar 14 april aanstaande? Ik heb ook gevraagd: welke andere mogelijkheden zijn er buiten het geld, welke taken zijn er, en hoe kan je ervoor zorgen dat gemeenten meer grip krijgen op de financiën, of het nou om de Wmo, de jeugdzorg of om andere zaken gaat? Ik denk dat we daar ook nadrukkelijk naar moeten kijken. We hebben echt hele grote uitdagingen in dit land. Dit is een belangrijk element, maar er zijn ook nog heel veel andere onderdelen en die moeten we echt integraal met elkaar wegen bij de Voorjaarsnota.

De heer **Flach** (SGP):

Ik wil heel graag niet tegenover elkaar staan, maar dan verwacht ik dat ook van de VVD. Ik zag vanmorgen nog op X een bericht dat suggereert dat heel veel gemeenten er zelf voor gezorgd hebben dat ze nu tekorten hebben. Dat hoor ik eigenlijk ook in de eerste termijn van mevrouw De Vries. Het is ook de VVD die gemeenten de maat neemt als ze niets anders kunnen dan aan de ozb-knop draaien. Ik vind het best brutaal, eerlijk gezegd, als je zelf de uitname doet, het ravijn niet repareert en gemeenten wel aan de leiband wil leggen als het gaat om ozb-uitgaven. Ik wil dus graag naast elkaar staan, maar kom dan in deze rij staan, zou ik zeggen tegen mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ja, maar ik geloof niet dat de eerste inbrengen nou direct waren van: wij staan aan elkaars zijde om een aantal dingen met elkaar te regelen. Ik vind dat wij ook best wel op een aantal punten kritisch mogen kijken naar hoe gemeenten het geld besteden. Dat horen gemeenteraden op lokaal niveau te doen. Ik denk dat u verwijst naar een tweet van een lokale VVD'er. En als ik dan dat voorbeeld mag doortrekken: als er 38% extra ambtenaren zijn gekomen in de afgelopen vijf jaar, vind ik wel dat wij daar kritisch naar mogen kijken als daar vanuit de gemeenteraad naar gekeken wordt. Ik zie ook gemeentes die bijvoorbeeld heel veel extra betaalbare woningen willen bouwen. Dat mag een doel zijn, maar dat is bijvoorbeeld niet wat wij vragen van de gemeenten. Wij vragen twee derde en als je dan zegt «ik ga 75% doen», wordt de betaalbaarheid toch ingewikkelder. Dat zijn wel keuzes die je kan maken. En als het gaat over de lokale lasten: u zult ons niet horen als de lokale lasten iets stijgen, maar ik kan echt niet goed uitleggen waarom de ozb met iets van 19% of 32% moet worden verhoogd in dezelfde gemeenten waarvan ik net een paar voorbeelden noemde van uitgaven waarvan ik denk «ja, zou je daar niet kritisch naar moeten kijken?» Wij kijken hier als overheid zelf ook kritisch naar de hoeveelheid ambtenaren die we hebben. Daar hebben we ook afspraken over gemaakt in het hoofdlijnenakkoord. Dus ik vind dat we dat ook wel mogen vragen van gemeenten.

De heer **Flach** (SGP):

Ik vind dit geen pas geven, want dit staat helemaal los van de 2,4 miljard uitname. De keuzes die gemeenten maken, dat is gewoon democratie. Zo heet dat, lokale democratie. En wat de VVD hier doet, is dat gewoon beboeten en zeggen: ja, in feite is dat dus uw eigen schuld. Maar er is gewoon een uitname van 2,4 miljard. Dan vind ik het best wel ver gaan dat u dat eigenlijk probeert weg te masseren door te zeggen: ik krijg het moeilijk bij elkaar dat er ook wel overschotten zijn. Ik ben dertien jaar wethouder Financiën geweest. Ik weet hoe dat komt. Dat is omdat je in december dan nog een douceurtje krijgt in het Gemeentefonds waar je vervolgens niks meer mee kunt. Zo lopen de reserves op, maar die kan je niet inzetten omdat die niet voor structurele uitgaven zijn.

De **voorzitter**:
Wilt u afronden?

De heer **Flach** (SGP):

Ik wil mevrouw De Vries toch nog een keer oproepen om zich echt grondig te verdiepen in de problematiek van gemeenten – 75% krijgt de begroting niet rond – en het niet te bagatelliseren.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Volgens ben ik mijn bijdrage begonnen met het verhaal dat er inderdaad problemen zijn. Ik bagatelliseer dat helemaal niet. Ik begrijp dat u ervaring heeft bij gemeenten. Ik heb dat zelf ook. Ik ben negen jaar gemeente-raadslid geweest en ik heb echt heel, heel lang in gemeenten gewerkt. Ik heb ook bij een artikel 12-gemeente gewerkt. En zoals wij hier landelijk keuzes moeten maken, moet je dat op een bepaald moment ook op lokaal niveau doen. Dat zijn moeilijke keuzes. Laat dat helder zijn. Maar dat zijn wel keuzes die wij hier ook met z'n allen moeten maken. We moeten elke keer afwegen waar we het geld aan uitgeven en waar we het geld niet aan uitgeven.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb het idee dat mevrouw De Vries de situatie wel bagatelliseert en niet luistert, ook niet naar de VVD-wethouders, de dappere VVD-wethouders, die ook alarm roepen. Bijvoorbeeld die van Zaanstad, die ook zegt slapeloze nachten te hebben. Ik zie ook dat mevrouw De Vries weet en ook vertelt aan gemeenten wat ze wel moeten doen. Op het moment dat ze bijvoorbeeld aan de knop van de ozb gaan draaien, roept ze zelf: help, want dat kan niet! Dat heeft u gewoon gedaan. Dat konden we allemaal zien. Wat is uw boodschap eigenlijk aan al die VVD-wethouders die proberen ...

De **voorzitter**:
Wilt u afronden?

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

... om oplossingen te vinden, omdat dit kabinet niet bereid is, omdat u niet bereid bent, om geld bij te leggen dat gewoon keihard nodig is voor de basis van onze samenleving?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

We hebben natuurlijk heel veel overleg en gesprekken met VVD-wethouders en ook met VVD-fractievoorzitters, die in de coalitie zitten en die in de oppositie zitten. Dat perspectief kan nog weleens verschillen. Dat wil ik u ook direct wel aangeven. Ik bagatelliseer het probleem helemaal niet. Ik vind het prima hoor, als er verwezen wordt naar een tweet of een X-bericht van mij. Dat is allemaal prima, maar dat ging wel over de excessen. Dat ging over Amsterdam, dat de ozb met 32% heeft verhoogd. Dat gaat ook over Utrecht, dat de ozb met 19% heeft verhoogd. Ik vind dat we daar wel wat van mogen vinden. Dat vindt de lokale VVD daar in heel veel gevallen ook. Ik kan dat niet goed uitleggen. Als u dat wel goed kunt uitleggen, kan dat. Maar ik kan dat niet goed uitleggen, ook niet aan de inwoners van die gemeenten.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

De wethouders van de VVD en alle 150 wethouders die hier zijn, kunnen het heel goed uitleggen. Ze kunnen uitleggen waarom ze moeten draaien aan de knop van de ozb of het sluiten van voorzieningen. Dan vraag ik toch of u dit kunt uitleggen. Vindt u dat de financiële adviezen van de commissie-Van Ark worden opgevolgd? Volgens mij zijn die heel helder.

De gemeenten, de VNG, iedereen zegt: voer dat nou uit van kaft tot kaft. Wat vindt u daar dan van?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik heb al aangegeven wat het kabinet daarvan vindt. Ik heb aangegeven dat ik op dit moment niet ga vooruitlopen op de Voorjaarsnota en de besluiten die daarbij genomen moeten worden over allerlei financiële aspecten. Ik denk dat iedereen hier z'n wensen heeft op andere fronten als het gaat om het beschikbaar stellen van extra geld. Het moet uiteindelijk wel uit de lengte of de breedte komen. Er zijn op dit moment heel veel uitdagingen in het land. We kunnen in elk debat zeggen «ja, maar hier moet nu het geld naartoe», maar ik vind dat we naar het totaal moeten kijken en niet alleen moeten zeggen: nu zitten we in een debat met gemeenten en nu gaan we zeggen dat er wel extra geld komt. Er zitten hier misschien verderop straks collega's die het over Defensie hebben. Er zijn debatten waar mensen het hebben over de industrie die vertrekt uit Nederland. Het zijn allemaal legitieme doelen, met heel goede, belangrijke elementen, maar in het totaal moeten we het wel gaan wegen met elkaar. We kunnen niet alles allemaal doen.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

En het naleven van de wetgeving in artikel 108, lid 3 van de Gemeentewet, wat zegt u daarover? Het gaat om de basis. Het is niet zo dat gemeenten vragen om geld om allerlei luxe dingen te doen. Het gaat om de basis-taken. Het gaat om kinderen die naar voorzieningen gaan als sport, waarop bezuinigd dreigt te worden. Het gaat in Gorinchem, bij een museum waar ik naartoe ben gegaan, om € 37.000. Het is klein bier, maar voor die gemeente is dat gigantisch, waardoor een museum gewoon moet sluiten. Zo kan ik doorgaan. We hebben een enquête gehouden. Er zijn allerlei schrijnende situaties ...

De **voorzitter**:

Wilt u afronden?

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

... omdat dit kabinet en deze coalitie gewoon de Gemeentewet uit het raam willen gooien. Ik vind dat echt schandalig en ik reken het u allen aan, met name NSC, die staat voor goed bestuur.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik vind het niet helemaal fair naar mijn collega die nu niet het woord kan voeren, terwijl die partij wel aangevallen wordt. Ik vind het prima als er selectief geluisterd wordt. Ik heb ook gezegd dat ik echt de uitdagingen zie van gemeenten, dat ik de problemen zie. Ik heb ook gezegd dat ik niet vind dat je alleen naar geld moet kijken. Je moet ook bekijken of wij het normaal vinden dat een op de zeven kinderen – dat is het volgens mij inmiddels – te maken krijgt met jeugdzorg. Is dat allemaal jeugdzorg? Moeten we daar niet naar kijken en de gemeenten de instrumenten in handen geven en de wet aanpassen zodat ze daar beter op kunnen sturen? Ik hoor van heel veel wethouders: ik zie geen kans om daarop te sturen. Laten we het dan ook daarover hebben met elkaar en niet zeggen dat u dat helemaal niet hoort. Ik vind dat heel belangrijk, want ik kan ook niet uitleggen dat we zo veel kinderen in de jeugdzorg hebben.

De heer **Van Nispen** (SP):

Ik word op dit moment door veel VVD-wethouders gebeld en gemaïld. Ze willen op bezoek komen. Ik heb nog nooit zo veel aandacht gehad. Ik vind het allemaal prachtig en ik vind ze allemaal even lief, maar ze doen dat niet voor niets. Ze zijn pislinc op hun eigen partij en hun vertegenwoordiging hier in de Tweede Kamer, die er eigenlijk gewoon een potje van

maakt. Als mevrouw De Vries hier durft te zeggen «ik vind dat we hier niet tegenover elkaar moeten staan», zeg ik: mevrouw De Vries staat lijnrecht tegenover de VVD-wethouders van de eigen partij. Ik vind niet dat zij duidelijk is. Zij legt de bal bij het kabinet en wijst naar allerlei andere uitdagingen. Maar zeg hier dan gewoon eerlijk: van mij hoeven de gemeenten er niks bij te krijgen.

De voorzitter:
Wilt u afronden?

De heer Van Nispen (SP):
Dan moet u ook zo stoer zijn om hier die duidelijkheid te bieden, want volgens mij hebben de gemeenten en de mensen in de gemeenten gewoon niets te verwachten van de VVD. Graag duidelijkheid.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):
U noemt heel veel elementen. Mooi dat ook VVD-wethouders de SP weten te vinden. Dat is altijd goed voor samenwerking in de toekomst, wellicht op sommige punten. Wij hebben heel veel gesprekken met de wethouders. We hebben heel veel financiën-wethouders. We hebben goede gesprekken met hen, en ook met inhoudelijke woordvoerders van de VVD op punten als jeugdzorg, Wmo, maar ook onderwijshuisvesting, die we daaraan gaan toevoegen. Daarbij bekijken we welke instrumenten gemeenten nu nodig hebben om beter te sturen en te zorgen dat hun inwoners de jeugdzorg krijgen die ze verdienen, maar ze niet onnodige jeugdzorg gaan geven waar het eigenlijk niet tot de jeugdzorg behoort. Daar hebben we heel goede gesprekken over. Zijn we het dan altijd eens? Nee, we zijn het misschien niet altijd met elkaar eens. Maar ik ga hier nu niet zeggen: jongens, ik ga nu in dit debat vooruitlopen op de Voorjaarsnota en per onderwerp maar zeggen dat de bomen tot in de hemel groeien. Dat is niet het geval als we op dit moment naar de rijksfinanciën kijken. Ik vind dat we daar eerlijk over moeten zijn en keuzes moeten maken.

De heer Krul (CDA):
Dat is een opmerking die me echt even in het verkeerde keelgat schiet. Mevrouw De Vries beklaagt zich over het feit dat gemeenten meer ambtenaren hebben aangenomen, terwijl wij elke dag meer taken over schutting kieperen en die gemeenten bezig zijn met het uitvoeren van al die taken. De lokale autonomie is in sommige gevallen minder dan 10%. Ze zijn alleen maar bezig met het opruimen van onze rotzooi. Dus over welke keuzes op lokaal niveau heeft mevrouw De Vries het dan eigenlijk?

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):
Het is altijd mooi hoe vaak bij iemand iets in het verkeerde keelgat kan schieten. Ik vind dat wij kritisch mogen zijn over hoeveel mensen de overheid aan het werk heeft. Ik vind dat we dat op rijksniveau moeten doen. Dat hebben we ook gedaan met de vier partijen die deze coalitie hebben gevormd. We hebben gezegd: we willen het met minder ambtenaren doen. Ik vind dan ook wel dat er kritisch door gemeenten bekeken mag worden: hebben we zo veel mensen nodig om die taken uit te voeren? Natuurlijk zijn er extra taken bij gekomen. Daar moet je ook rekening mee houden. Maar ik heb het voorbeeld van Utrecht genoemd. Als Utrecht zegt 38% meer ambtenaren te hebben gekregen de afgelopen vijf jaar en ook nog eens de ozb verhoogt met 19%, dan vind ik dat moeilijk met elkaar te rijmen. Ik heb aangegeven waar wij mogelijkheden zien en waar wij met gemeenten over na willen denken. Ik heb de Minister gevraagd om urgentie om die problemen op te lossen. Ik vind dat we daar met elkaar al veel te lang over praten. Er komt een reikwijdte wet aan voor de jeugdzorg. Ik denk dat het belangrijk is dat we handvatten voor de

gemeenten neerzetten om te kunnen sturen. Als u vindt, als het CDA vindt dat het logisch is dat er zo veel geld aan jeugdzorg wordt uitgegeven, dat we daar geen keuzes in moeten maken en dat we geen handvatten moeten geven aan de gemeenten, dan vind ik dat wel bijzonder.

De heer **Krul** (CDA):

Het CDA vindt wel dat we keuzes moeten maken in de jeugdzorg, maar we kunnen het de gemeenten niet kwalijk nemen dat zij mensen nodig hebben voor het uitvoeren van wettelijke taken. Als ze die mensen niet kunnen vinden of niet hebben, dan gaat het mis. Dan staan wij hier weer op de voorste rij te roepen dat er een plan moet komen om bijvoorbeeld die gemeenten op zo'n vlak aan te pakken. Ik vind het echt onbegrijpelijk en schizofreen. Ik heb een korte vraag, want ik ben oprecht benieuwd. De VVD heeft zich hardop beklaagd over het stijgen van de gemeentelijke belastingen. Het mag niet de hardwerkende Nederlander raken, zei mevrouw De Vries ...

De **voorzitter**:

Wilt u afronden?

De heer **Krul** (CDA):

... terwijl dat het enige is wat er kan gaan gebeuren. Waar trekt ze voor zichzelf en voor de VVD de grens en wat moet er dus gebeuren richting de Voorjaarsnota om te voorkomen dat de gemeentelijke lasten zo kunnen gaan stijgen?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik blijf er ook bij dat ik vind dat we iets zouden moeten doen met de excessen die we af en toe zien en de stijging van de lokale lasten. Dat is ook een afspraak in het hoofdlijnenakkoord, dus ik kan nu direct ook de vraag aan de Minister stellen hoe zij die afspraak wil gaan uitwerken. Ik vind het wel jammer dat het de hele tijd wordt verkleind tot: geef nou maar aan om hoeveel geld het gaat, want anders is de enige optie die gemeenten hebben de ozb. Natuurlijk snap ik die uitdagingen, maar er zijn ook andere keuzes mogelijk. Ik heb een aantal voorbeelden daarbij genoemd. Ik heb gezegd dat we graag in gesprek willen met de gemeenten om te bekijken hoe we die handvatten kunnen bieden. Dat is misschien niet binnen twee, drie maanden opgelost. Ik vind het spijtig dat het in het afgelopen jaar ook niet gebeurd is. Maar ik vind wel – dat geeft het kabinet ook zelf aan in de brief – dat er met urgentie naar de jeugdzorg gekeken moet worden. Ik hoop dat diezelfde urgentie er is om ook te kijken naar een aantal andere onderwerpen zoals de Wmo. Ik vind het een beetje flauw om te zeggen dat de enige keuze die een gemeente heeft, het verhogen van de lasten is. Ik ben van een partij die ook op landelijk niveau niet automatisch zegt «dan gaan we de lasten maar verhogen». Je moet soms ook andere keuzes maken. Ik vind dat we daar wel de mogelijkheden voor moeten bieden aan de gemeenten.

De **voorzitter**:

Meneer Krul, uw laatste interruptie.

De heer **Krul** (CDA):

Ja, het is m'n laatste en die ga ik graag gebruiken. Oké, het betoog van mevrouw De Vries is helder, ook al ben ik het er roerend mee oneens. Kan ze dan aangeven bij wat voor keuzes of wat voor onderwerpen we de gemeenten dan qua taken tegemoet kunnen komen voordat het ravijnjaar geëffectueerd wordt? Dat moet namelijk wel hand in hand gaan. Ik bedoel geen vergezichten over dat we in de toekomst over de jeugdzorg of over de Wmo gaan praten, want iedereen begrijpt dat we dat niet voor elkaar gaan boksen voordat deze ramp op ons afkomt. Dus kan mevrouw De

Vries concreet aangeven welke keuzes zij dan wil maken voordat het ravijnjaar geëffectueerd wordt?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Het liefst op alle onderwerpen die ik zonet genoemd heb, maar ik besef ook wel dat wet- en regelgeving daar soms complex is en tijd vraagt. Ik denk dat het belangrijk is dat het kabinet nog met een reactie op het rapport van Van Ark komt. Ik vind ook dat er uiteindelijk een afweging moet worden gemaakt bij een voorjaarsnota. Maar daar geef ik eerlijk bij aan dat we gewoon ook een heleboel andere uitdagingen hebben. Ik kan daar mijn ogen niet voor sluiten. Dat wil ik ook niet doen. Ik kan hier allemaal heel mooie vergezichten beloven, maar ik vind dat ik daarin ook eerlijk moet zijn.

De **voorzitter**:

Ik heb een punt van orde van meneer Flach.

De heer **Flach** (SGP):

Ja, voorzitter. We hebben een belangrijk debat. Het gaat over miljarden. We hebben een paar honderd gasten. Dit is ook een debat tussen partijen. Eigenlijk zijn we al verder dan we gedacht hadden, denk ik, op dit moment. We hebben nog drie sprekers te gaan. Ook zij verdienen een eerlijke, kritische bejegening. Dus ik zou u willen vragen of u ruimte ziet om het aantal interrupties ietsje op te hogen naar bijvoorbeeld zes.

De **voorzitter**:

Ik denk dat we wel redelijk krap in de tijd zitten zo meteen. Er komt ook nog een beantwoording van de kant van de Minister. Ik kijk naar de commissie en probeer toch een beetje op het gemoed van de commissie te werken en het aantal nog niet te verhogen, of eigenlijk: niet te verhogen. Dan kunnen we altijd in de tweede termijn bekijken of dat alsnog kan en of we dan meer tijd overhouden. Ik hoop dat u zich daar als commissie in kunt vinden. Ik zie geen bezwaar. Ik ga naar meneer Sneller, die een interruptie heeft.

De heer **Sneller** (D66):

Dank, na deze onderbreking. Ik vind het goed dat mevrouw De Vries hiernaartoe is gekomen met andere teksten dan de VVD-woordvoerder in het vorige debat, die het had over «besturen is niet voor bange mensen» en «boos zijn is een emotie» en dat soort dingen. Tegelijkertijd zegt mevrouw De Vries dat we eerlijk moeten zijn. Dan noem ik wat mevrouw Bikker naar voren haalt: de VVD ging deze kabinetsperiode in met een belofte, namelijk «wij doen nul euro extra voor gemeenten». Nu zegt ze «er moet geld bij». Wat is er dan veranderd en hoe moeten wij erop vertrouwen dat de VVD zich echt inzet voor extra geld voor gemeenten?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik vind het altijd mooi als mij allemaal woorden in de mond worden gelegd. Ik heb gezegd: ik ga niet vooruitlopen op de Voorjaarsnota. Het kabinet heeft een aantal zaken aangegeven over het rapport van Van Ark. Ik heb aangegeven dat ik het belangrijk vind dat we het niet alleen maar over geld hebben, maar ook kijken naar welke instrumenten de gemeenten nodig hebben om grip te krijgen. Ik ga niet vooruitlopen op de Voorjaarsnota. U kunt dat in tien verschillende variaties vragen, maar u zult in die tien antwoorden dan toch ongeveer dezelfde teneur horen. Ik wil best proberen heel creatief te zijn en steeds proberen iets anders te zeggen met dezelfde strekking, maar dat lijkt me niet heel behulpzaam voor het debat.

De heer **Sneller** (D66):

Ik zoek ook niet naar bedragen. Ik zie geen wethouder uit Utrecht of Amsterdam hier, dus laten we het ook gewoon over alle andere gemeenten hebben waar zorgen zijn. Ik ben het er helemaal mee eens dat er meer grip en meer sturing moet zijn; laten we dat vooral gaan regelen. Ik vraag alleen het volgende. Mevrouw De Vries suggereert: gemeenten hebben grote uitdagingen, waar we serieus naar willen kijken; we moeten dat afwegen tegen andere dingen en bekijken of er extra geld nodig is. Dat is een hele andere inzet dan die aan het begin van deze kabinetsperiode, namelijk: nul euro extra voor gemeenten. Mijn vraag is: is er iets veranderd en waar moeten we dat vertrouwen aan ontlelen?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Volgens mij verandert de wereld continu. Volgens mij hoeft ik dat D66 niet uit te leggen; D66 begrijpt dat, denk ik, heel goed. We hebben natuurlijk ook het rapport-Van Ark gehad. Laat dat ook helder zijn. Ik vind dat ik daar niet op vooruit mag lopen. Ik ga nu ook niet zeggen dat er dan wel geld komt bij de Voorjaarsnota. Ik weet ook dat de partij van de heer Sneller best wel veel ideeën heeft om te investeren in bepaalde zaken, waaronder het energienetwerk en het oplossen van de netcongestie. Prima. Dat zijn ook zaken waar het kabinet naar moet gaan kijken. Dat zal een complexe puzzel worden bij de Voorjaarsnota. Ik ga daar gewoon niet op vooruitlopen.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Ik dacht: ik gooi het over een andere boeg. Ik hoorde mevrouw De Vries in haar pleidooi ook over autonomie van gemeentes. Dat vindt ze belangrijk. Dat deel ik. Ik zie dan wel een soort sandwich. Gemeenten hebben een zorgplicht, moeten bepaalde dingen doen, krijgen te weinig geld, of in elk geval niet het financiële vooruitzicht – en dat wil mevrouw De Vries nu ook niet becommentariëren. Maar als ze zelf de handschoenen oppakken met bijvoorbeeld een maatschappelijk initiatief als het Bouwdepot, dat zorgt voor dak- en thuislozen, of het overnemen van problematische schulden, zoals de gemeente Arnhem doet, dan mag dat niet van de wet en komen gemeenten daarmee in de problemen.

De **voorzitter**:

Wilt u afronden?

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Dus ik vroeg me af wat mevrouw De Vries van de VVD daar dan in ziet. Moeten we de wet op dat punt veranderen en gemeentes meer ruimte geven?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Volgens mij zijn dat weer allemaal andere taken. Deze specifieke voorbeelden ken ik niet heel goed. Ik heb het met name gehad over situaties waarin de stijgende kosten voor de gemeenten echt tot problemen leiden, waarin ze eigenlijk geen grip hebben op de keuzes die ze maken, waarin ze eigenlijk geen keuzes kunnen maken omdat ze de instrumenten daarvoor niet in handen hebben. Ik denk dat de jeugdzorg daar een heel belangrijk onderdeel van is, maar ook de Wet maatschappelijke ondersteuning. Ik vind dat wel de twee hoofdpijndossiers van heel veel gemeenten, gemeentebesturen en gemeenteraden. Dus ik zou daar als eerste aan willen denken. Ik vind ook niet dat inkomenspolitiek als eerste op het bordje van de gemeenten moet liggen.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Ik zie ook de grote klappers. Tegelijkertijd zijn er ook heel veel andere zaken waarin gemeenten niet de autonomie krijgen die ze nu wel nodig hebben, zeker als wij vanuit het Rijk gaan becommentariëren en recen-

seren. Daar vraag ik op door. Er zijn zaken waarbij gemeenten zelf de handschoen hebben opgepakt, waarbij ze hebben gezegd: hier gaan we creatief zijn en helpen. Dat is tegelijkertijd goed voor de financiën van de gemeenten zelf. Dan zegt het Rijk echter: ho, dat mag niet! En we gaan ook handhaven. Staatssecretaris Nobel heeft dat bijvoorbeeld aangegeven.

De **voorzitter**:
Wilt u afronden?

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):
Hoe komen we uit deze sandwich? Daar zoek ik wel echt naar. Als we het dan niet over de Voorjaarsnota mogen hebben, dan moeten we het hierover hebben.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Ik ben niet de expert op dit onderwerp. Ik weet dus niet welke belemmeringen er daar zitten. Ik vind het belangrijk dat we eerst kijken naar de jeugdzorg en dat we ook kijken naar Wmo, omdat daar ook de grote tekorten bij de gemeenten qua uitgaven en stijgende kosten ontstaan, zeg maar, waardoor ze moeite hebben om het te doen. Ook dan blijft het ook op lokaal niveau keuzes maken, net zo goed als we dat op landelijk niveau moeten doen. Natuurlijk zijn dat soms pijnlijke keuzes. Die maken we ook op landelijk niveau. Dat is ook op gemeentelijk niveau af en toe aan de orde.

De **voorzitter**:
Meneer Deen.

De heer **Deen** (PVV):
Voorzitter, dank. Vorig jaar, op 1 oktober 2024 hebben we hier uitgebreid ...

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Ik was nog niet klaar met mijn bijdrage.

De **voorzitter**:
Oei, oei, oei, ik schaam me natuurlijk uitermate diep. Mevrouw De Vries, u heeft inderdaad nog één minuut en drie seconden. Meneer Deen, u mag het dadelijk nog een keer herhalen. Dat is dan natuurlijk weer een voordeel. Mevrouw De Vries, excuses, en gaat u rustig verder.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Ik heb het in de interrupties al over een heleboel dingen gehad, onder andere over de lokale lasten. Mijn collega van NSC heeft het al gehad over de reserves die ingezet kunnen worden. Dat is natuurlijk nooit een structurele oplossing voor de langere termijn. De vraag is of er vanuit de Minister naar het volgende gekeken is. Er is een provinciale toezichthouder die naar de gemeentefinanciën kijkt. Gaat die daar wel op een vergelijkbare manier mee om? Wij krijgen wel signalen dat er verschillend naar gekeken wordt. Hetzelfde geldt eigenlijk voor het voorstel rondom een eventuele stelpost onderuitputting. Bij het Rijk gebruiken wij die ook veel omdat we soms moeite hebben om geld uitgegeven te krijgen. Ik ben ook wel benieuwd hoe daar door de Minister naar gekeken wordt en ook door de verschillende toezichthouders op de gemeentefinanciën. Dan nog de specifieke uitkeringen. Ik denk dat heel veel gemeentes smachten naar duidelijkheid.

De **voorzitter**:
Wilt u gaan afronden?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Excuus?

De **voorzitter**:
Wilt u gaan afronden?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Ja. Ze smachten naar duidelijkheid. Dus wanneer gaat die duidelijkheid er komen? Hetzelfde geldt eigenlijk voor het verdeelmodel. Daarvoor wordt nu ook weer een jaar de pauzeknop ingedrukt. Dus graag ook daar zo snel mogelijk duidelijkheid over.
Daar ga ik het bij laten, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Meneer Deen, alsnog.

De heer **Deen** (PVV):

Ja, alsnog. Dank u wel, voorzitter. Vorig jaar oktober hebben we hier uitgebreid het vorige debat gevoerd over de financiën van decentrale overheden, met daaraan voorafgaand onder andere een rondetafelgesprek. Wat mijn fractie betreft is er in dat halfjaar voor onze positie in de basis eigenlijk weinig veranderd. Dat betekent dus ook dat de problemen er nog steeds zijn.

Voorzitter. We hebben het in oktober al aangehaald en we doen het nu weer: we hebben met vier coalitiepartijen afspraken gemaakt. Daar staat onze handtekening onder en daar staan we nog steeds voor. Ik herhaal het nogmaals: we staan voor enorm grote uitdagingen, op het gebied van defensie, zorg, onderwijs, het stroomnet, infra et cetera. Het gaat om miljarden en er moeten bij begrotingen nu eenmaal keuzes gemaakt worden. Die keuzes zijn niet altijd makkelijk, maar moeten wel gemaakt worden. Als er buiten het openbreken van die afspraken die we hebben gemaakt, mogelijkheden voorliggen om de bezuinigingen te verzachten, dan zullen die uiteraard welwillend bekijken.

Voorzitter. Mochten er dus voorstellen worden gedaan met een deugdelijke dekking waar alle vier de coalitiepartijen zich in kunnen vinden, dan kunnen die wat mij betreft realiseerbaar zijn. Dat zal dan in het kader van de Voorjaarsnota besproken moeten worden, wat mij betreft niet hier tijdens dit commissiedebat. Hier tover ik helaas geen honderden miljoenen uit mijn binnenzak; dat is echt iets om te bespreken bij de Voorjaarsnota.

De **voorzitter**:
Ik onderbreek u voor een interruptie van meneer Sneller.

De heer **Sneller** (D66):

De heer Deen zegt: als er een dekking is en als alle vier de coalitiepartijen het erover eens zijn, dan wil ik het eventueel wel steunen. Maar dat is natuurlijk een inzet van helemaal niks. Is dat nou echt het maximale wat de heer Deen kon opschrijven als inbreng, als tegemoetkoming en als positieve grondhouding van de PVV ten opzichte van de onderliggende problematiek?

De heer **Deen** (PVV):

Nee hoor, dat is het helemaal niet, maar het is wel een onderdeel. We kunnen kijken naar reserves, we kunnen met een kritische blik kijken naar de besteding. Waar wordt het begrotingsgeld aan uitgegeven? We kunnen kijken naar de keuzes die gemaakt worden op het gebied van bestedingen, begrotingen en financiën. We kunnen kijken naar de invulling van de jeugdzorg en de Wmo. Ik heb in het vorige debat ook nog een heel aantal punten aangegeven. Dat was volgens mij ook naar aanleiding van een

vraag van de heer Sneller. Ik heb aangegeven dat we als overheid op andere gebieden dan alleen op financiën steun en hulp kunnen bieden aan de decentrale overheden. Dat weet de heer Sneller vast nog. Dus nee, het is absoluut niet het enige, maar het is wel een van de dingen.

De heer **Van Nispen** (SP):

Het klopt inderdaad dat er ten opzichte van het vorige debat helemaal niks veranderd is. De problemen zijn namelijk hetzelfde of misschien nog erger en urgenter. Maar er is ook niks veranderd aan de inzet van de coalitiepartijen. Ook op de PVV hoeft namelijk gewoon helemaal niemand, in welke gemeente dan ook, te rekenen. Laat ik dan een concreet voorstel doen, want ik hoor inmiddels dat er de hele tijd vragen worden gesteld over eigen reserves en de onderuitputting bij de gemeentes, een redenering waarvan allang gehakt is gemaakt. Er is onderuitputting bij het Rijk. De afgelopen jaren waren er miljarden over. Nou ben ik benieuwd of de PVV dan vindt dat we een deel van die miljarden kunnen aanwenden om de acute nood in de gemeentes te lenigen, om te voorkomen dat die voorzieningen die zo belangrijk zijn voor heel veel mensen, niet gesloten hoeven te worden. Dan hoeft er niet bezuinigd te worden op sport en cultuur, zorg, inkomen, betaalbaar wonen en op al die zaken die uitdagingen geven. Volgens mij is de PVV daar hier en daar ook wel een voorstander van.

De heer **Deen** (PVV):

Mochten er zo veel miljarden over zijn, dan is de Voorjaarsnota natuurlijk hét moment om dit aan de orde te stellen. Daar kunnen we dingen ter sprake brengen. Daar kunnen verzoeken worden ingediend aangaande de financiën wat betreft zorg, onderwijs, klimaat en noem alle beleids-terreinen maar op. Dat kunnen dus ook verzoeken zijn aangaande Binnenlandse Zaken, zoals in dit geval de financiën van decentrale overheden. Als u daar opties of voorstellen voor heeft, is de Voorjaarsnota hét moment om die te realiseren indien mogelijk.

De heer **Van Nispen** (SP):

Een punt van orde.

De **voorzitter**:

Dat mag.

De heer **Van Nispen** (SP):

Een punt van orde. Ik vraag hier iets aan de heer Deen, en de heer Deen legt het bij mij terug alsof ik onderhandel over de Voorjaarsnota. Ik zou dat heel graag willen, maar ik zit daar niet aan tafel. Mijn vraag gaat over het standpunt van de heer Deen. Daar heb ik geen antwoord op gekregen. Vindt hij dat de miljarden aan onderuitputting nu ingezet zouden moeten worden, voor mijn part bij de onderhandelingen over de Voorjaarsnota? Ik vraag hem naar zijn standpunt.

De **voorzitter**:

Ik snap uw punt van orde, maar tegelijkertijd heeft meneer Deen de vrijheid om al dan niet antwoord te geven, en ook nog te bepalen op welke manier. Ik kan daar dus verder niet op ingaan.

De heer **Deen** (PVV):

Inderdaad, voorzitter. Ik heb daar gewoon antwoord op gegeven. Iedere partij is vrij om aan te geven wat zij in de Voorjaarsnota veranderd zou willen zien en om eventuele herbestemmingen van gelden aan te geven. Ook daar is de heer Van Nispen vrij in. Maar als de heer Van Nispen de

bedoeling heeft om mij voor het SP-karretje te spannen, zeg ik: nee, daar pas ik voor. Ik ga over mijn eigen inbreng en over mijn eigen verzoeken et cetera.

De voorzitter:

Meneer Deen, gaat u verder met uw verhaal.

De heer Deen (PVV):

Dank u, voorzitter. De Minister heeft met veel organisaties en overheden gesproken. Zij heeft daar ongetwijfeld over nagedacht. Ik hoor dus graag van deze Minister wat er uit al deze gesprekken is voortgekomen en of zij wellicht mogelijkheden ziet richting de Voorjaarsnota. Nogmaals, de bal ligt niet in dit commissiedebat. Laten we ook niet vooruitlopen op andere zaken in dit debat. De Voorjaarsnota is hét moment en ook dé plek om dit aan de orde te stellen. Samengevat vragen ook wij deze Minister welke mogelijkheden en dekkingsvoorstellen zij eventueel zou kunnen aandragen richting deze Voorjaarsnota.

Ook hebben wij in het vorige debat voorgesteld om de mogelijkheden te bekijken om de financiële reserves incidenteel te kunnen gebruiken. Daar is al wat over gezegd door de vorige sprekers. Ik ben dus ook benieuwd naar de antwoorden van de Minister daarop. We zien in ieder geval dat deze oplossingsrichting serieus wordt onderzocht. Dat lijkt mij een goede zaak.

Voorzitter. Voorts wil ik nog opmerken dat ik het kwalijk vind dat de VNG vooruitlopend op de Voorjaarsnota nu al dreigt met allerlei juridische stappen als er via de Voorjaarsnota geen extra geld beschikbaar komt en er niet aan alle wensen van de VNG voldaan gaat worden. Dat draagt mijns inziens niet bij aan een oplossing. De VNG zegt zelfs bereid te zijn het woonakkoord en de zorgakkoorden in brand te steken als ze niet volledig haar zin krijgt. Volgens mij werkt dat averechts en doet het wat mij betreft ook geen recht aan de wijze waarop deze Minister in deze wedstrijd zit.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik ga naar meneer Vermeer.

De heer Vermeer (BBB):

Voorzitter. Bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen breken er weer glorieuze tijden aan voor de lokale partijen en nieuwkomers. Dat voorspel ik vandaag alvast.

Voorzitter. Minder knaken betekent minder taken. Ik wilde mijn inbreng beginnen door te zeggen dat dit kabinet het eerste kabinet is dat erkent dat er door keuzes in vorige kabinetten inderdaad minder knaken naar decentrale overheden gaan. Dat zeg ik ook tegen de Kamerleden die aan de overkant van deze tafel zitten. Maar ik heb mij de afgelopen week wel ernstig verbaasd over de houding van deze Minister, bijvoorbeeld tegenover de noodkreet van de VNG. In een nota die bij de Kamerbrief van 24 februari over de normeringssystematiek zat, is te lezen dat de ambtenaren de Minister het volgende meegeven: «De brief schetst onzes inziens een feitelijk en evenwichtig beeld. Naar verwachting zal de brief echter tot discussie leiden met koepels en in de Tweede Kamer, aangezien dit een nadrukkelijk ander perspectief is dan het beeld dat de koepels zelf schetsen over het ravijn.» Ja, duh, zou ik bijna willen zeggen. Kan de Minister hier nader op ingaan? Er lijkt namelijk gesuggereerd te worden dat de zorgen van gemeenten en de Tweede Kamer niet kloppen, en dat gemeenten zich misschien wel aanstellen. Want hoe verschilt het in de brief geschetste perspectief van de zorgen van gemeenten? Graag een reactie daarop.

Ook vind ik de brief die afgelopen maandag naar de Kamer is gestuurd over de uitkomsten van het medeoverhedenoverleg van 17 maart totaal niet stroken met wat de VNG in het openbaar communiceert. De Minister is zelf namelijk heel positief over de overleggen die zij voert. Ik kan dat niet rijmen met wat de VNG naar buiten toe communiceert. Op 21 maart gaf de VNG het kabinet het volgende ultimatum. Uiterlijk 14 april is er een extra ingelast medeoverhedenoverleg en er zijn dan twee opties: of het Rijk komt met een fatsoenlijk voorstel of we zijn genoodzaakt tot vervolgstappen. Dat zouden dan juridische procedures moeten zijn en het niet ondertekenen van het woonakkoord en het zorgakkoord. Hier wordt in de brief van de Minister niet op ingegaan. Dat is raar, want het heeft grote gevolgen. Graag wil ik dat de Minister hier alsnog op ingaat. Hoe gaat de Minister voorkomen dat deze juridische procedures gestart worden? Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat de VNG aangehaakt blijft bij het woonakkoord en het zorgakkoord?

Voorzitter. Ik wil ook nog iets zeggen over de verschillende normen die provincies hanteren bij het toezicht op gemeentefinanciën, zoals rond het weerstandsvermogen. Nee, dat gaat geen structurele problemen oplossen; dat gaat om incidenteel geld dat gebruikt kan worden om te investeren in gemeenten, zoals in projecten of woningbouw. Juist het extra beschikbaar stellen van betaalbare woningen, waaronder koopwoningen, zou ik ernstig toejuichen en niet als een probleem zien. Ik zou juist een compliment aan gemeenten willen geven als ze dat doen.

Tot slot wil ik het hebben over de verdeling van het Gemeentefonds. Bij de verdeling van het Gemeentefonds krijgen steden als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht een vast bedrag. Ik heb mij laten vertellen dat dat komt omdat zij te kampen hebben met grotestedenproblematiek, maar plattelandsgemeenten hebben ook problematieken, plattelandsproblematieken. Is dat niet oneerlijk tegenover kleine gemeenten die kampen met dezelfde of zelfs grotere uitdagingen op het gebied van leefbaarheid en voorzieningen, vraag ik de Minister. Wat gaan wij hieraan doen?

Voorzitter, tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter:

Er is nog een interruptie voor u van de heer Van Nispen.

De heer Van Nispen (SP):

De heer Vermeer heeft misschien nog wel de meest kritische of constructieve bijdrage van de vier coalitiepartijen. Ik hoop dat de heer Vermeer zich realiseert dat hij hiermee mogelijk de sleutel in handen heeft om deze Minister ertoe aan te zetten om dat onwenselijke conflict op te lossen dat er nu is, met medeoverheden die tegenover elkaar staan. Ik ben benieuwd wat er volgens de heer Vermeer moet gebeuren bij de Voorjaarsnota. Is hij bereid mee te gaan met een voorstel om een deel van de miljarden onderuitputting uit de afgelopen jaren, die het Rijk gewoon heeft – dat weet de heer Vermeer als geen ander – te gebruiken om de acute nood voor in ieder geval de komende twee jaar voor gemeenten weg te nemen?

De heer Vermeer (BBB):

Dit gaat niet alleen over incidenteel geld voor de komende jaren. Het woord «ravijn» suggereert bijna dat het iets is waar je gewoon weer uit kunt klauteren aan de andere kant, maar eigenlijk is die naam «ravijn» helemaal niet goed. Het is gewoon een afgrond, daarachter zit een grote vlakte en er gaat niks meer omhoog. Wij moeten dit dus structureel op gaan lossen. Dat is ook de reden dat wij ons al sinds vorig jaar ernstig druk maken. Ik heb samen met de heer Van Oostenbruggen destijds nog vragen ingediend over die ramingen. Gisteren hebben we een gesprek gehad met de Expertgroep ramingen. Die geeft aan dat er ongeveer 0,4% ruimte zit en dat vinden ze heel weinig, maar dat is wel 4 miljard. Het is maar net hoe je rekent, want de afgelopen jaren was het zelfs 2,5%. Dit

punt is niet anders op te lossen dan door structureel meer geld aan gemeenten beschikbaar te stellen. Natuurlijk kunnen wij niet vooruitlopen op specifieke bedragen daarin. Sommige partijen hebben ook gezegd dat er 15 miljard extra voor Defensie moet komen, maar ik ga op dit moment geen bedragen noemen. Maar ik snap echt wel dat je met een paar honderd miljoen de gemeenten niet kunt helpen. Dit vraagt dus om serieus geld. Waar we het in de komende weken over moeten hebben, heb ik allemaal in een boekje staan. Dat aantal bladzijden neemt wel met de week toe. Ik kom net uit het debat over fiscaliteit. Daar worden de wensen ook al rondgestrooid. Het is ook niet iets wat wij alleen als coalitie op kunnen lossen, want we hebben ook te maken met de Eerste Kamer, waar we een meerderheid moeten hebben. We hebben dus minimaal drie extra partijen nodig, want van bepaalde partijen verwacht ik helaas sowieso niet dat we ermee uitkomen. Dan hebben we er dus wel drie of zo nodig. Dit is dus iets wat we de komende weken breed zullen moeten oppakken, met het bijna Kamerbrede idee van hoe we dit moeten gaan doen. Daarnaast moeten we natuurlijk ook aan de slag met de commissie-Van Ark. Dan gaat het enerzijds om regelgeving om kosten te beperken. In mijn gemeente Harderwijk, waar ik jarenlang in de gemeenteraad heb gezeten, zijn ook de kosten van die zogenaamde lichte jeugdzorg en zo geëxplodeerd, terwijl de businessmodellen van een aantal bedrijven die daarin voorzien ook geëxplodeerd zijn, de andere kant op. Dus daar moeten wij ook iets mee. Het gaat dus niet alleen om geld, maar ook om regelgeving. We moeten ook kijken waar we regels kunnen uniformeren.

Mag ik nog even, voorzitter? Ik vind het wel belachelijk dat ook een gemeente als Harderwijk, waar ik zelf vandaan kom, minder geld uit het Gemeentefonds krijgt. Dat is omdat zij, en ikzelf als fractievoorzitter van een lokale partij, de laatste jaren ervoor gewaakt hebben de ozb-kosten en zo op te laten lopen. Degenen die het laten oplopen, hebben weinig belastingcapaciteit, dus krijgen meer geld. Degenen die heel zuinig geleefd hebben en hebben gezorgd dat het laag bleef, krijgen nu minder geld. Dat is een totaal verkeerde prikkel. Die snap ik ook niet. Ik kan wel zeggen «ik ben er niet verantwoordelijk voor», maar ik ben nu wel medeverantwoordelijk voor de oplossing. Daar moeten we dus mee aan de slag.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Vermeer. Mevrouw Koekkoek.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Voorzitter, dank. Dit debat gaat niet over euro's. Het gaat over onze samenleving. Juist nu, in een tijd van dalend vertrouwen in de overheid, is er behoefte aan verbinding, het buurthuis, de sportvelden, de lokale scholen. Daar zit de kern van onze gemeenschap. Maar vanaf 2026 duwt het kabinet 75% van de gemeenten de rode cijfers in. Dat betekent geen nieuwe sportvelden, geen geld voor renovaties van scholen en minder ruimte voor de zorg. En wie mag dat uitleggen aan de inwoners? Dat is de gemeente. Die moet het slechte nieuws verkopen, terwijl het Rijk toekijkt en zijn medeoverheden schaamteloos laat vallen.

Voorzitter. Sinds de decentralisatie in 2015 schuift het Rijk taken en verantwoordelijkheden af. Nu is het tijd om daarvoor te betalen, maar geeft het Rijk niet thuis. Dit kabinet duikt weg, terwijl gemeenten samen met het maatschappelijk middenveld wel verantwoordelijkheid nemen. Maar wie met creatieve oplossingen komt, zoals het Bouwdepot, wordt op het matje geroepen. Dat is geen goed bestuur, maar bestuurlijk onvermogen. Kan de Minister uitleggen hoe zij verwacht dat gemeenten nog voldoen aan hun wettelijke taken, zonder de daarvoor benodigde middelen vanuit het Rijk? Hoe verwacht het kabinet zijn doelstellingen uit het hoofdlijnenakkoord te behalen zonder dat er geïnvesteerd kan worden

in zorg, veiligheid en lokale voorzieningen door gemeenten? Is de Minister bereid om meer juridische of anderszins speelruimte te geven aan gemeenten om met oplossingen te komen voor succesvolle maatschappelijke interventies?

Voorzitter. Het is al gezegd, «geen taken zonder knaken», zoals mijn oud-collega Simons van de VVD zei. Maar nu moeten deze knaken komen uit gemeentelijke belastingen. De bezuinigingen van het kabinet dwingen gemeenten tot lastenverhoging. Wie denkt dat dit een keuze is, zoals werd gesuggereerd op X over Amsterdam, snapt weinig van de realiteit op lokaal niveau. Dit leidt tot een sluipend koopkrachtverlies en zet de portemonnee van de hardwerkende Nederlander onder zware druk. Wij roepen de Minister op: neem verantwoordelijkheid. Doe landelijk wat landelijk kan, en verminder de druk op de Nederlander. Het rapport van IPE, Eerlijker en eenvoudiger armoedebeleid, laat duidelijk zien dat gemeentelijke voorzieningen versnipperd zijn.

Mijn vraag aan de Minister is: wat gaat zij doen om de bestaanszekerheid van inwoners te beschermen tegen het sluipende koopkrachtverlies door stijgende lasten? Is de Minister bereid om meer regelingen landelijk op te pakken, in navolging van de adviezen van de Commissie sociaal minimum, bijvoorbeeld de laptopregeling en de studietoeslag? Vindt de Minister niet dat mbo-studenten op dezelfde onderwijsinstelling met dezelfde beperking in een andere gemeente dezelfde studietoeslag moeten krijgen? Vindt de Minister ook niet dat de tegemoetkoming voor een laptop voor kinderen uit een arm gezin in Den Helder, waar er geen bijdrage is, hetzelfde moet zijn als in Wijk bij Duurstede, waar je een bijdrage van € 900 krijgt?

Voorzitter. Het is een fulltimebaan om arm te zijn in Nederland. Gemeenten werken hard om aan de regels te voldoen, terwijl het sociaal minimum onder druk staat. Strikte wetten beperken de ruimte voor vertrouwen tussen gemeenten en inwoners. Maatwerk wordt klemgezet. Een voorbeeld daarvan is Arnhem. Zij nemen schulden over. Er wordt geïnvesteerd in vertrouwen en het bespaart op kosten van de gemeenten. Waarom geven we dan gemeenten niet meer ruimte om dat soort oplossingen toe te passen, als het goedkoper en menselijker is? Moet er niet gekeken worden naar alternatieve oplossingen, zoals dat gemeenten meer ruimte krijgen om problematische schulden over te nemen wanneer dit goedkoper is dan langdurige bewindvoering? Wat gaat de Minister doen om mensen rond het sociaal minimum te beschermen, nu gemeenten verwachten dat meer dan de helft van hun bezuinigingen terechtkomen in het sociale domein en het zorgdomein?

Tot slot, voorzitter. Dit kabinet kijkt weg, gemeenten raken uitgeput en inwoners betalen de prijs. Zo verlies je het vertrouwen van burgers. Het kabinet zegt grootse ambities te hebben: voor de zorg, voor huisvesting, voor bestaanszekerheid. Maar laat dat dan ook zien. Laat de gemeenten niet vallen.

Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de eerste termijn van de kant van de commissie en zoals gebruikelijk kijk ik naar de Minister voor de schorsing.

Minister Uitermark:

Voorzitter, wij hebben 64 vragen gekregen, maar een aantal kan ik samennemen, dus ik denk dat het in drie kwartier zou moeten lukken.

De voorzitter:

Dan schors ik tot 16.50 uur.

De vergadering wordt van 16.06 uur tot 16.50 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen deze vergadering. Het woord is aan de Minister voor de beantwoording in eerste termijn.

Minister Uitermark:

Dank, voorzitter. Dank ook aan de Kamer voor de opening van het debat en de gestelde vragen, waaruit betrokkenheid naar voren komt. Dank ook voor de belangstelling van alle leden van het openbaar bestuur die vandaag in deze zaal zitten en ik geloof ook nog in twee zalen hiernaast. Dat laat zien hoezeer dit leeft en hoe goed het is dat we vandaag met elkaar spreken. We spreken over de financiën van decentrale overheden, maar het heeft altijd mijn voorkeur om «medeoverheden» te zeggen, want het zijn onze medeoverheden. Zo zie ik het. We staan samen aan de lat om ervoor te zorgen dat mensen gezond en veilig kunnen leven in Nederland. Het is dan fijn om te zien dat er vandaag zo veel belangstelling voor dit debat is, juist ook omdat jullie, zeg ik tegen de aanwezigen op de publieke tribune, elke dag in contact staan met mensen, jullie inwoners, en jullie ook van dichtbij de zorgen van mensen zien, voelen, ervaren en helpen oplossen.

Ik begin dit debat dan ook met de zorgen van gemeenten en provincies die niet alleen bij mij – ik heb mij daarover meermaals uitgesproken – maar bij het hele kabinet goed zijn overgekomen. Ik heb vandaag gehoord dat deze zorgen ook breed worden gedeeld in de commissie. Daarna zal ik ingaan op mijn rol als fondsbeheerder en ook wat nader ingaan op het proces dat we met elkaar doorlopen. Ik begin dus met de zorgen.

De zorgen zijn luid en duidelijk bij het kabinet overgekomen. Het ravijn. «Buigen of barsten.» «Eerst knaken dan de taken.» Een mogelijke rechtszaak. De gesprekken die wij als kabinet de afgelopen tijd hebben gevoerd met medeoverheden, zijn pittig en scherp geweest. We leven ook in een scherpe tijd, want we staan allemaal, Rijk en medeoverheden, voor grote opgaven: in ons eigen land, maar ook internationaal. Veel mensen in ons land hebben zorgen over het vinden van een woning, over betaalbare en bereikbare zorg, over de energierekening, maar ook over oorlogen, pre-oorlog en andere dreigingen in de wereld. Mevrouw Bikker van de ChristenUnie en de heer Van Nispen van de SP hebben gevraagd of ik vind dat Rijk, gemeenten en provincies elkaar hard nodig hebben om de zorgen bij mensen zo veel mogelijk weg te nemen. Mijn antwoord is: ja, wij kunnen als kabinet onze ambities niet waarmaken zonder de medeoverheden. We hebben elkaar nodig. Cruciaal daarbij is ook de wil om samen tot oplossingen voor dit land te komen, binnen de bestaande mogelijkheden. Juist nu de zorgen zo groot zijn, is het van belang dat we goed met elkaar samenwerken, wij als Rijk met de medeoverheden. Dat getuigt namelijk van goed bestuur.

Het kabinet, ik in het bijzonder, weet dat gemeenten zorgen hebben over het rondkrijgen van hun begroting en dat gemeenten soms voor pijnlijke keuzes staan. Ik heb heel veel gesprekken gehad met de koepels, met de VNG, maar ook met de P10-, de M50- en de K80-netwerken van gemeenten en met wethouders afzonderlijk, wethouders die ik her en der spreek en die mij deelgenoot hebben gemaakt van de uitdagingen en de keuzes waarvoor ze staan en die velen van u vandaag hebben genoemd. Het gaat dan om keuzes zoals het sluiten van zwembaden en bibliotheken, het verhogen van belastingen zoals de onroerendzaakbelasting, dienstverlening aan burgers, bouwvergunningen en het vergroten van de weerbaarheid van de burger.

U vraagt wat het kabinet hieraan gaat doen. Ik wil eerst aangeven wat ik kan doen in mijn rol als fondsbeheerder. Om misverstanden te voorkomen: dat ben ik samen met de Staatssecretaris van Financiën. Die is vandaag niet hier, omdat hij zelf een ander debat in deze Kamer heeft. Wij hebben beiden geen eigen begroting waarbinnen we zaken anders kunnen prioriteren. De begroting van het Gemeentefonds, en ook de

begroting van het Provinciefonds, is volledig verplicht. De middelen vallen volledig ten deel aan gemeenten en provincies. Mocht het kabinet besluiten tot extra middelen voor gemeenten en/of provincies, dan moeten deze middelen dus ergens anders uit de rijksbegroting vandaan komen, bijvoorbeeld door herprioritering. Echter, vanuit het oogpunt van goed bestuur kan ik, zoals ik net heb aangegeven, niet vooruitlopen op de besluitvorming van het kabinet dit voorjaar.

De voorzitter:

U heeft een interruptie van meneer Van Nispen.

De heer Van Nispen (SP):

Na deze inleiding met ook best veel mooie woorden, bijvoorbeeld dat de Minister ze als medeoverheden ziet, dus niet als uitvoeringsorganisaties waar je zomaar op kunt bezuinigen, zegt de Minister dat ze er niet op vooruit kan lopen. Dat is eigenlijk al meteen de conclusie van dit debat: de Minister gaat vandaag niet zeggen dat er geld bij moet. Ik had het antwoord dat de Minister niet vooruit zou lopen op de Voorjaarsnota al verwacht, want dat hebben we in andere debatten ook gehoord. Maar ik ga de Minister wel vragen wat zij vindt. Gemeentes zeggen: «Zo kan het niet langer. We moeten te pijnlijke keuzes maken die inwoners keihard gaan raken.» Vindt de Minister dat er geld bij moet?

Minister Uitermark:

Dat is een goeie vraag. Het lijkt een makkelijke vraag, maar de vraag is niet makkelijk te beantwoorden. De zorgen die de medeoverheden hebben, hebben verschillende oorzaken. Het heeft te maken met de jeugdzorg, het heeft te maken met opschalingsproblematiek, het heeft te maken met indexeringsproblematiek. Het heeft met vele factoren te maken. Mij gaat het erom dat we de zorgen serieus nemen. Met de jeugdzorg bijvoorbeeld zijn we al bezig. Althans, de Staatssecretaris van VWS is hiermee intensief bezig. Ik vind het belangrijk om aan te geven dat dit niet alleen van mij als fondsbeheerder een zorg is, maar dat dit een zorg is van het hele kabinet. Daarom hebben we inmiddels ook meerdere keren een medeoverhedenoverleg gehad. De VNG is er heel goed in om de zorgen heel duidelijk bij ons op tafel te leggen. De zorgen zijn echt overgekomen. Tot 14 april – dat brengt ons in het hart van de Voorjaarsnota – gaan we intensief dat gesprek met elkaar aan. Ja, dat gaat over jeugdzorg, maar dat gaat over meer dan dat. Het gaat ook over de andere oorzaken van het financiële tekort. Het gaat ook over een interbestuurlijke samenwerking op wonen, op zorg. Er zijn vier sporen waarvoor het hele kabinet aan de lat staat.

Dat betekent dat we, zoals gezegd, als kabinet keuzes moeten maken en deze moeten afwegen tegen andere keuzes. Dat maakt ook – ik denk dat niemand dat vandaag kan verwachten – dat ik vandaag geen antwoord kan geven waarin ik een concreet bedrag noem. In het medeoverhedenoverleg hebben we afgesproken dat we de conclusie van de deskundigencommissie serieus nemen. Dat is een zwaarwegend advies. Dat het niet langer de vraag is óf, maar hóé, hadden we al eerder aangegeven. Maar toen was het rapport van de deskundigencommissie er nog niet. Dat is er nu wel. We hebben dat herbevestigd en bekrachtigd. Daar wordt nu over gesproken en aan gewerkt.

De heer Van Nispen (SP):

Nog even los van die discussie over de jeugdzorg. We hebben ook andere plekken voor het voeren van een debat over jeugdzorg. Het gaat ook over de bezuiniging op het Gemeentefonds van 2,4 miljard en over de fouten die zijn gemaakt in de berekeningen. Dat zijn los van de jeugdzorg nog twee andere takken. Dat staat ook los van de veelheid aan oorzaken die hiertoe hebben geleid, want daar kunnen we ook een boom over opzetten.

Het gaat echt over het hier en nu. Ik vraag de Minister niet om uit de school te klappen over wat er in de Voorjaarsnota staat, want dat weten we gewoon nog niet. Ik vraag de Minister of zij vindt dat er extra geld naar de gemeentes moet om de dreigende sociale kaalslag af te wenden en of zij zich daarvoor ook gaat inzetten.

Minister Uitermark:

Ik geef aan dat het feit dat er een tekort is bij de gemeenten, door het hele kabinet als probleem wordt ervaren. Hier wordt continu gesproken over «bezuinigingen», maar het is niet zozeer een bezuiniging maar een terugval in inkomsten vanaf 2026, door de VNG begroot op 2,4 miljard. De oorzaken daarvan liggen in het verleden. Die zijn door vorige kabinetten gecreëerd. Mij gaat het erom dat we nu kijken – daarover voeren we het gesprek met de VNG – wat er nodig is om het gat te dichten. Een gat is wel iets anders dan terugval in inkomsten. Terugval in inkomsten is niet per se een tekort. Dat is een gesprek dat we nu met elkaar voeren. We kijken naar wat er nodig is om de gemeenten tegemoet te komen. Daar horen middelen bij, maar daar horen ook keuzes bij over de taken die we neerleggen.

De heer Van Nispen (SP):

Natuurlijk, we kunnen een takendiscussie gaan voeren of praten over wel of niet meer beleidsvrijheid et cetera. Maar dat duurt eindeloos. Daarvoor zijn wetswijzigingen nodig en die tijd is er niet. Zaken als het sluiten van bibliotheken en kinderboerderijen, het bezuinigen op sport en cultuur en ga zo maar door spelen heel snel. De gemeentes hebben snel duidelijkheid nodig, en dat weet deze Minister. Er moet dus iets in de Voorjaarsnota zitten. Andere bewindspersonen hebben gezegd «ik heb extra geld nodig voor het gevangeniswezen» of «ik ga me kneiterhard hiervoor inzetten». Wat ik toe nu toe mis – we zijn pas aan het begin – is een Minister die zegt: ik ga mij er kneiterhard voor inzetten dat die sociale kaalslag in de gemeentes wordt voorkomen en dat er een substantieel bedrag bij komt. Die houding zou ik vandaag minimaal willen zien bij de Minister.

Minister Uitermark:

Ik denk dat u hier een Minister ziet die zich er enorm voor inzet om in een goed en verantwoord samenspel met de medeoverheden tot goede oplossingen te komen. Ik wijs niet voor niets naar achteren. De oorzaken die hebben geleid tot de problemen waarmee de medeoverheden nu zitten, moeten we niet alleen onder ogen zien, maar ook echt een keer helemaal oplossen, zodat we in de toekomst niet opnieuw met problemen worden geconfronteerd. U ziet hier dus een Minister die binnen het kabinet de zorgen van de gemeenten zodanig op tafel probeert te krijgen dat we met elkaar verstandige oplossingen bedenken en doordenken die uiteindelijk tot goede maatregelen leiden. Dat is wat we doen. Dat kunt u ook gewoon zien. We hebben niet één, niet twee, maar drie keer een medeoverhedenoverleg gehad en het vierde hebben we binnenkort. Die staat gepland voor 14 april. Dat brengt ons in het hart van de besluitvorming van de Voorjaarsnota. Ik denk dus dat u ervan uit kunt gaan dat deze zorgen heel serieus worden genomen.

De heer Van Nispen (SP):

Ja, ik vind het prima om terug te kijken en de schuld te geven aan partijen in het verleden. Dat heb ik niet gedaan, maar misschien is het terecht om dat wel te doen; helemaal goed. Als je die problemen structureel wilt oplossen, vergt dat veel tijd en die tijd is er nu niet. Ik vraag nadrukkelijk niet wat de Minister heeft gerealiseerd met wets-, stelsel- of structuurwijzigingen in 2028, 2029 et cetera. Het probleem speelt nu, echt nú. Er moet dus iets gebeuren bij de Voorjaarsnota om die sociale ramp – we hebben

allemaal voorbeelden op tafel gelegd – te voorkomen. Daar wil ik het vandaag met de Minister over hebben. Dan kunnen we het in mei, juni of oktober hebben over al die mooie zaken voor de verdere toekomst, maar nu moeten we het beperken tot de actuele nood, want die is echt heel groot. Dus graag een reactie: waar gaat de Minister zich binnen het kabinet voor inzetten bij de Voorjaarsnota?

Minister Uitermark:

Ik ben het met u eens. Maar het is toch de beleidsverantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van VWS, van Jeugd, om de beleidsinhoudelijke oplossingen voor de toekomst te organiseren. Die hebben inderdaad wetswijzigingen nodig en dat kost tijd, dus dat brengt ons in het hier en nu nog niet tot een oplossing voor de noden van dit moment. Eens. Daar gaat natuurlijk ook een deel van het gesprek over. We zouden de gesprekken niet intensiveren naar 14 april toe als we niet ook zouden vinden dat er de komende weken iets moet gebeuren. Dat is ook de afspraak die we heel duidelijk hebben gemaakt. We hebben, nadat we het deskundigenadvies hadden ontvangen, herbevestigd dat het niet langer de vraag is óf, maar hóé. Over dat hoe zijn we nu in gesprek. De Staatssecretaris Jeugd is op dit moment intensief in gesprek om zowel het een als het ander te doen.

De voorzitter:

Uw laatste interruptie.

De heer Van Nispen (SP):

Dat moet dan maar. Ik vroeg de Minister om het niet te beperken tot de jeugdzorg, want er speelt zo veel meer. Het gaat ook over de rekenfouten, het gaat ook over of je het nou een terugval in inkomsten noemt of een bezuiniging of welke naam je er ook op plakt. Het gaat gewoon om fors minder geld, met hele grote problemen tot gevolg. Als de Minister zegt «ik erken dat» en het hele kabinet dit erkent en herkent ... Ik blijf echt hangen op dit punt: gaat deze Minister ervoor zorgen ... Vindt zij überhaupt dat er voor volgend jaar al geld bij moet en dat dit zichtbaar moet worden in de Voorjaarsnota ten behoeve van al die wethouders die hun begrotingen voor volgend jaar moeten maken, zodat de ramp die op gemeentes en inwoners afkomt, niet de realiteit wordt? Vindt de Minister dat?

Minister Uitermark:

Ik vind, en met mij het hele kabinet, dat we de zorgen van de medeoverheden serieus nemen. Die zitten niet alleen op de jeugdzorg. Vandaar dat het gesprek met de medeoverheden langs drie lijnen gaat. Eén: wat doen we aan de jeugdzorg? Twee is de overige financiële problematiek waar u op doelt. Daarop zijn meerdere perspectieven. Daarover zijn ook gesprekken gaande. Dat is ook onderdeel van de gesprekken die we nu hebben met de VNG naar 14 april toe. Het derde punt is de interbestuurlijke samenwerking langs vier sporen, waar we nog een vijfde spoor aan hebben toegevoegd, namelijk dat van de weerbaarheid. We zijn dus langs drie lijnen serieus in gesprek met de medeoverheden. Nogmaals, u kunt echt aannemen dat we de zorgen hebben gehoord en dat eraan wordt gewerkt. Dat werk is nog niet klaar. Dat is het wel binnenkort. Op 14 april weten we wat de vruchten daarvan zijn.

Mevrouw Aukje de Vries (VVD):

Ik begrijp heel goed dat de Minister nog niks kan zeggen over de Voorjaarsnota. Ik denk niet dat het zo veel zin heeft om naar achteren te kijken. Ik denk dat gemeentes daar nu geen oplossing voor hebben. Ik vraag me wel af hoe de Minister haar rol ziet. Het lijkt een beetje alsof ze een soort toeschouwer is en de bal doorpasst naar het Ministerie van VWS voor Wmo of jeugdzorg en waarschijnlijk naar OCW voor onderwijs-

huisvesting. Wat ziet zij als haar rol? Ik zie haar toch een beetje als de coördinerend Minister waar het gaat om de gemeentes.

De voorzitter:
Wilt u afronden?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):
Punt.

Minister Uitermark:

Dank voor de vraag. Ik ben de Minister die het meest verbonden is met de gemeenten. Alle burgemeesters die benoemd worden, komen bij mij langs. Ik heb intensieve contacten met de wethouders, met de raadsleden. Het lokaal bestuur heeft niet alleen mijn zorg en mijn verantwoordelijkheid, maar ik sta er ook dichtbij. Ik voel hun zorgen en ik zie de problemen waar ze mee worstelen. Tegelijkertijd kan ik het niet in mijn eentje. De begroting van Binnenlandse Zaken is 5 miljard, waarvan de helft naar Groningen gaat. Ik houd dan 2,5 miljard over voor al mijn werk op BZK. Dan heb ik het Gemeentefonds en het Provinciefonds, maar zoals ik net al zei, ben ik daarbij een soort kassier. Het fonds wordt gevuld en alles wat in het fonds komt, gaat door naar de gemeenten of de provincies. Op de omvang van het fonds heb ik dus geen invloed. Ik heb invloed op de verdeelsystematiek van het fonds, bijvoorbeeld. Maar wat dat betreft heb ik de andere collega's in het kabinet nodig en ben ik steeds degene die de signalen overbrengt, die de urgentie claimt, die het belang ervan benadrukt en die aanjaagt dat we op alle beleidsterreinen, op alle departementen voldoende oog en oor hebben voor onze gemeenten. Dat zie ik als mijn rol.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

«Ik voel hun zorgen en ik zie hun problemen» is natuurlijk mooi, maar de vraag is wel wat je daar mee doet richting de andere bewindspersonen. Ik zou het wel goed vinden als de Minister van Binnenlandse Zaken, die over de gemeenten gaat – ik begrijp dat u op uw eigen begroting niet de middelen heeft – als een soort duvelstoejager optreedt richting de andere bewindspersonen, die wel een belangrijke rol hebben in het aanpassen van wetgeving en in het geven van instrumenten aan gemeenten om te kunnen sturen. Ik zou het goed vinden als de Minister daar een rol voor zichzelf weggelegd ziet. Klopt dat, ziet zij haar rol ook zo?

Minister Uitermark:

Ja, dat is eigenlijk vanzelfsprekend, moet ik zeggen. Dat is elke keer mijn rol. Dat doe ik ook. In het geval van de jeugdzorg heb ik heel intensief opgetrokken met de Staatssecretaris Jeugd, steeds om verbinding te leggen, om het perspectief van de gemeenten goed voor het voetlicht te brengen. Dus ja, natuurlijk is dat mijn rol. Maar dat brengt mij zoals gezegd wel op het pad dat we het samen moeten doen.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Ik hoor de Minister. Zij zegt: ik zie de zorgen, ik ga me er sterk voor maken. Maar ik hoor ook deze coalitie. Ondertussen zijn er onderhandelingen bezig over de Voorjaarsnota. Ik hoor de collega van NSC zeggen: «Er zijn verschillende inzichten in het ravijnjaar. Wilt u duidelijkheid geven?» Ik hoor de collega van de VVD zeggen «wij willen het oplossen» om vervolgens met nul komma nul, nul, nul, nul oplossingen te komen. Bij het verkiezingsprogramma is daar ook nooit op ingezet. Ik heb alleen bij de heer Vermeer nog iets van ruimte gehoord en iets van besef dat wil je dingen door de Eerste Kamer krijgen, je na moet denken over hoe je omgaat met de samenleving. Mijn vraag aan de Minister is daarom: heeft

zij er vertrouwen in dat zij op deze manier, met de steun van deze coalitie inderdaad zo'n bedrag bij de Voorjaarsnota geclaimd krijgt?

Minister Uitermark:

Ik heb er absoluut vertrouwen in dat bij dit kabinet voldoende de urgentie is binnengekomen dat er hier een zorg is die we moeten adresseren. Dat zeg ik echt met... Ik kan het niet goed genoeg onderstrepen. Niet voor niks doorlopen we nu, zoals ik net al zei, een intensief traject met de medeoverheden. En ja, daar gaat het scherp aan toe. En ja, de VNG is echt goed in staat geweest om alle belangen heel scherp op tafel te leggen. Ik ben blij dat we dit gesprek nu met elkaar hebben, en dat we het intensief doorlopen. Dit zit ook niet alleen op de jeugdzorg en de overige vragen omtrent de financiën, maar loopt ook langs de vier sporen die we hebben uitgezet, met het vijfde spoor erbij. Daarmee ga ik er echt van uit dat we een substantiële stap gaan zetten. Wat de uitkomst is, in termen van wat het onder de streep oplevert, moeten we echt gaan zien. Maar onze inzet richting medeoverheden komt dus langs meerdere lijnen.

Mevrouw Bikker (ChristenUnie):

Heeft de Minister dan bij het Ministerie van Financiën een bedrag geclaimd voor de Voorjaarsnota?

Minister Uitermark:

Ik kan u natuurlijk niet zeggen welke claim ik heb neergelegd, maar ik kan u wel zeggen dat ik als Minister van Binnenlandse Zaken natuurlijk het belang goed op tafel leg.

Mevrouw Bikker (ChristenUnie):

Dat is goed om te horen, want ik denk werkelijk waar dat als we daar bij deze Voorjaarsnota geen oplossing voor vinden, al die wethouders Financiën – die niet kunnen lenen zoals wij bij grote defensie-uitgaven eventueel misschien, mocht er een meerderheid voor zijn, wel kunnen doen – met de handen in het haar zitten; ze kunnen dan niet verder en moeten gaan afschalen. Ik mag van harte hopen dat dat bij deze Voorjaarsnota duidelijk wordt. Alleen, dan zit ik nog steeds met de tijdsdruk: 14 april is de deadline van de VNG. Hoe ziet de Minister dat, ook met het oog op de onderhandelingen voor de Voorjaarsnota, die verder de tijd in kunnen gaan?

Minister Uitermark:

Ik kan zeggen dat we als kabinet met elkaar – het medeoverhedenoverleg wordt niet voor niets voorgezeten door de Minister-President – echt een proces doorlopen, waar mijn ministerie enorm intensief bij betrokken is en veel tijd aan besteedt, om te zorgen dat dat gesprek over alle sporen gaat die daarvoor nodig zijn. Dat zal leiden tot besluitvorming rond 11 april.

De heer Krul (CDA):

De Minister zegt dat ze er voldoende vertrouwen in heeft dat de urgentie van het probleem dermate bekend is dat het geadresseerd moet worden. Dat is vaagtaal wat mij betreft. Ik wil gewoon van de Minister horen: ik heb daar een claim neergelegd en daar ga ik voor knokken. Ik begrijp best dat ze hier niet de hoogte van het bedrag kan noemen, maar dat is wel het minste wat de Minister van Binnenlandse Zaken hier kan neerleggen.

De voorzitter:

Wat is uw vraag?

De heer Krul (CDA):

Heeft ze een claim neergelegd, ja of nee?

Minister Uitermark:

Ik ga nu niet aan de Kamer zeggen wat mijn claim daar is. We hebben de beleidsbrieven besproken met de Minister van Financiën. U kunt er echt van op aan dat ik goed heb aangegeven wat de zorgen zijn; die moeten door het hele kabinet, kabinetsbreed, worden gehoord en geadresseerd.

De heer Krul (CDA):

Kan de Minister ons dan meenemen in haar afweging waarom ze dat niet wil zeggen? Haar collega, Staatssecretaris Coenradie, zegt: ik kom op voor het gevangenispersoneel, en dit is wat ik nodig heb. Haar collega-minister Agema zegt: ik wil die bezuiniging van 165 miljoen op de wijkverpleging of de opleiding voor wijkverplegers op een manier invullen dat het geen pijn doet; daar ga ik voor strijden. Wat is dan de afweging van deze Minister waarom ze hier zo voorzichtig formuleert? Waar voelt ze zich dan geklemd?

Minister Uitermark:

Ik voel mij niet geklemd, maar zoals ikzelf al aangaf zijn hier op verschillende beleidsniveaus andere verantwoordelijke bewindspersonen bij betrokken. In dat samenspel moet de claim zich gaan vullen. Ik geef aan wat er volgens mij daarbij op z'n minst nodig is. Dat is nu het proces dat we met elkaar doorlopen. En dat wordt elke week weer een stukje duidelijker. Dus ik zou zeggen: mijn oma is geen fiets, maar wij moeten nog wel even doorfietsen.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

De Minister zegt dat zij zich zorgen maakt. Er lijken rekenfouten gemaakt te zijn. Het ministerie heeft gerekend alsof die opschalingskorting en de korting voor de jeugdzorg nog in het fonds zaten, waardoor het accres lager uitvalt. Het gaat dan om een bedrag van 200 miljoen. Is de Minister bereid om te kijken hoe deze rekenfout hersteld kan worden? Ik ken de Minister immers als rechtsstatelijk. Of heeft ze deze claim misschien al neergelegd?

Minister Uitermark:

Over deze kwestie is gesproken in het BOFv-overleg van 6 of 7 maart door mij en de Staatssecretaris van Financiën met de VNG. Het gesprek daarover is nog niet klaar, want de meningen daarover zijn verschillend. Of het nou een rekenfout is of niet, mij gaat het erom – dat is volgens mij ook de kern van de vraag – dat de VNG 200 miljoen extra wil. Zoals ik net al aangaf, kan ik niet op de voorjaarsbesluitvorming vooruitlopen, maar het punt is helder. Ook dit is nog onderwerp van gesprek.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

De VNG wil niet 200 miljoen extra. Er is toen gewoon anders gerekend. Ik zeg het even in andere woorden. Er zat toen een bedrag, laten we zeggen € 1.000, in een pot. Uiteindelijk werd er gezegd: we gaan bezuinigen op de jeugdzorg en halen de opschalingskorting ervan af, en dan houden we € 800 over. Daarna is dat teruggedraaid, maar het bedrag is nooit teruggedaan naar € 1.000 maar is € 800 gebleven. Dat betekent dus dat gemeenten keer op keer te weinig geld krijgen. Mijn vraag is heel concreet en vrij simpel. Hiermee kan de Minister naar Financiën gaan en zeggen: als er een fout gemaakt is, ja, herstel hem dan. Punt.

Minister Uitermark:

Zoals ik net zei, is dat gesprek gaande. Wij beheren het fonds met twee bewindspersonen. Dit is nog echt onderwerp van gesprek. De stelling van de VNG is duidelijk: het is een rekenfout. Maar zo wordt daar niet door iedereen naar gekeken. Voor mij is het gewoon belangrijk dat we zo meteen de problemen integraal met elkaar oplossen en we niet steeds

weer terug moeten naar dingen die in het verleden zijn gebeurd en waar dan geen overeenstemming over is, waardoor vragen weer terug omhoogkomen. Want deze kwestie stamt natuurlijk ook uit de tijd van het vorige kabinet. Dat zeg ik niet om het weg te schuiven, maar het is wel een ingewikkelde materie waar we nu mee te maken hebben en die we met elkaar moeten oplossen binnen de mogelijkheden die we nu hebben.

De heer **Vermeer** (BBB):

Als ik een rekenfout maak bij de Belastingdienst, moet ik alsnog betalen, dus ik ga ervan uit dat als het een fout is, het wordt rechtgetrokken. Ik snap niet helemaal waarom zoiets niet gezegd zou kunnen worden, maar dan zeg ik het maar. Het is natuurlijk wel heel belangrijk. Ik hoor de Minister termen gebruiken als «verschillende perspectieven» en «adresseren». Ik hoor de Minister ook zeggen dat een terugval in inkomsten niet hetzelfde is als een gat. Maar dat is het wel als je dezelfde taken hebt. Dan zijn er twee opties. Of men heeft daarvoor te veel gehad en nu precies genoeg, of men heeft daarvoor precies genoeg gehad en nu te weinig. Maar het gaat er natuurlijk wel om met welke boodschap de Minister naar de opperfondsbeheerder gaat. Het is natuurlijk belangrijk dat gemeentes en ook de Kamer...

De **voorzitter**:

Meneer Vermeer, wilt u afronden?

De heer **Vermeer** (BBB):

Maak er maar twee interrupties van, alstublieft. De Kamer en gemeentes moeten wel weten met welke boodschap u dan bij de opperfondsbeheerder komt, om er een gevoel bij te krijgen of zij er zelf nou harder op moeten drukken of dat er iets anders moet gebeuren. Dus het is voor ons wel belangrijk of u het ziet als een gat of een correctie op een te hoge bijdrage in voorgaande jaren. Dat is namelijk wel essentieel.

Minister **Uitermark**:

Ik krijg hier een technisch antwoord van mijn ambtenaren, maar ik zie uw zorg. Ik zei net dat een terugval in inkomsten niet hetzelfde is als het hebben van een tekort. U had het net over een gat, maar ik had het over het verschil tussen een terugval in inkomsten en een tekort. Dat zijn niet dezelfde termen, maar er zit wel een gat – dat ben ik met u eens. Ja, dat heeft mijn aandacht en, ja, daar zijn we nu over in gesprek. Ik begon mijn tekst net met dat ik blij ben met de signalen uit uw Kamer, die ik heel breed heb gehoord, dat de zorgen waar de overheden mee te maken hebben worden herkend en dat er dus iets opgelost moet worden. Als wij dat niet zouden vinden, zouden wij als kabinet nu natuurlijk niet nog in gesprek zijn en de gesprekken intensiveren tot 11 april. Zoals ik net aangaf, moeten we echt nog even doorfietsen.

De heer **Vermeer** (BBB):

Er zijn twee soorten zorgen: de zorg dat de gemeentes een tekort hebben, of de zorg dat er geen woon- en zorgakkoorden komen en dat we er niet uitkomen...

(Wegens een ontbrekende geluidsregistratie is een deel van de uitgesproken tekst niet beschikbaar.)

Kan de Minister daar nog iets meer over zeggen?

Minister **Uitermark**:

Wat u aangeeft, is niet alleen de zorg maar ook het grote belang van alle bewindspersonen om in de samenwerkstand met de medeoverheden te blijven, om te zorgen dat zij samen met ons, schouder aan schouder, onze

ambities willen helpen realiseren en de problemen willen helpen op te lossen waar mensen in het land mee te maken hebben. Dat is wat ik net ook zei. We werken nu toe naar het vervolgoverleg. Elke week zetten we daarin stappen. De Staatssecretaris Jeugd zet daarin stappen, maar ook andere bewindspersonen zetten daarin stappen. Vanuit mijn departement krijgen we er nu steeds beter zicht op, zodat we het gesprek straks voldoende kunnen afronden. Uiteindelijk zullen we iets moeten kunnen afspreken met elkaar waar ook dit kabinet een keuze in kan maken en waar ook de VNG voldoende vertrouwen in heeft. Het is best een delicate balans waar we naar zoeken. Wij zijn daar met enorme inspanningen en met energie goed op weg.

De heer **Flach** (SGP):

De Minister heeft al een aantal keren gezegd dat het hele kabinet is doordrongen van de urgentie. Zou de Minister ons eens kunnen meenemen in hoe dat er dan uit ziet? Een Staatssecretaris die extra geld wil voor gevangeniszorg moet het helemaal in haar eentje rooien tegen al die collega's met andere ambities. Maar deze Minister zit in een bijzondere omstandigheid. Minister Keijzer snapt dat er geen woningen worden gebouwd zonder extra geld. Minister Hermans snapt dat er geen warmtetransitie komt zonder extra geld. Staatssecretaris Karremans begrijpt dat er in de jeugdhulp van alles misgaat als er geen extra geld komt.

De **voorzitter**:

Wilt u afronden?

De heer **Flach** (SGP):

Met andere woorden: het is een bijzonder luxe positie waarin de Minister zit. Je zou toch zeggen dat het appeltje-eitje wordt bij de Voorjaarsnota.

Minister **Uitermark**:

Ik zou u graag in mijn schoenen uitnodigen, want appeltje-eitje is het niet. Het is wel een gedeelde verantwoordelijkheid van het kabinet. Iedereen weet heel goed dat als we ambities willen waarmaken, we de medeoverheden heel hard nodig hebben. We kijken met elkaar dus zorgvuldig naar wat er nodig is, waar er wat bij moet en waar we elkaar met takenreductie kunnen vinden. We kijken ook naar het tempo waarin dat kan. Voor sommige dingen zijn wetswijzigingen nodig. Bij andere dingen kunnen afspraken sneller. Ons belang is echt om met elkaar goed samen te kunnen optrekken. Nogmaals, dat gesprek is nu gaande. Meer kan ik uw Kamer er nu ook niet over zeggen. Maar ik ervaar het wel als steun vanuit de Kamer dat u ... Volgens mij heb ik nog nooit een commissiedebat gehad waarbij zo veel mensen, maar ook zo veel Kamerleden zaten. Dat laat zien dat het ons allemaal aan het hart gaat. U kunt ervan op aan dat ik mijn stinkende best doe voor de gemeenten.

De **voorzitter**:

Gaat u verder met uw verhaal.

Minister **Uitermark**:

Ik loop dan even de tekst langs, want ik denk dat ik eigenlijk al heel veel heb gezegd. Ik ga over naar de beantwoording van de vragen, die zijn ingedeeld in zeven kopjes. Ik begin met het inzetten van de reserves. Daar zijn vragen over gesteld.

De **voorzitter**:

Ik denk dat mevrouw De Vries en misschien ook anderen willen weten welke kopjes dat zijn.

Minister Uitermark:

Ik begin met de reserves. Het tweede kopje gaat over het verdeelmodel. Het derde kopje betreft de indexatie en het ravijnjaar. Als vierde komen de SPUK's. Het vijfde kopje gaat over realistisch begroten. Het zesde kopje betreft het belastinggebied. Het zevende kopje is «overig».

Ik begin met het inzetten van de reserves. Het is goed om te beseffen dat de financiële positie van veel gemeenten de afgelopen jaren is verbeterd. Door overschot is het eigen vermogen van gemeenten gezamenlijk sinds 2020 toegenomen met 7,2 miljard. Daarmee kwam vanuit gemeenten ook steeds vaker de roep om hun reserves te mogen inzetten voor structurele lasten. Om de financiële wendbaarheid van gemeenten te vergroten, zijn de mogelijkheden voor gemeenten om reserves in te zetten met ingang van het begrotingsjaar 2025 verruimd. In mijn brief van 3 maart heb ik uw Kamer erover geïnformeerd dat voor 2025 in totaal 46 gemeenten van die mogelijkheid hebben gebruikgemaakt. Zoals de heer Van Nispen van de SP aangaf, realiseer ik mij heel goed dat dit geen structurele oplossing is en zeker ook niet voor alle gemeenten een oplossing is. In dit debat is al eerder aangegeven dat het kabinet in gesprek is over structurele oplossingen.

Mevrouw Wingelaar van NSC vroeg of ik bereid ben om deze ruimte uit te breiden naar bestemmingsreserves, maar dat is al mogelijk. Bestemmingsreserves kunnen, als er geen juridische verplichtingen aan hangen, door de gemeenten worden omgezet naar de algemene reserve.

De voorzitter:

Er is een interruptie voor u van de heer Flach.

De heer Flach (SGP):

Er is niks zo lastig als uitleggen dat je miljoenen overhoudt bij een jaarrekening, terwijl je ongeveer tegelijkertijd een kadernota behandelt waarin je een aantal miljoenen moet bezuinigen. Dat is heel lastig. Daar kunnen wij als Rijk iets aan doen, want de overschotten op de jaarrekening worden vaker veroorzaakt door heel late betalingen in de decembercirculaire of nabetalingen ten opzichte van verkeerde ramingen. Als we nu eens aan de voorkant beter en scherper gaan ramen en misschien stoppen met die nabetalingen tot en met december die toch niet meer kunnen worden weggezet, kunnen we structureel meer ruimte bieden voor gemeenten die in de begroting kan worden ingezet.

Minister Uitermark:

Over realistisch begroten kom ik zo meteen verder te spreken bij het zesde kopje.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Uitermark:

Ik was gebleven bij mevrouw Wingelaar. Zij vroeg waarom weinig gemeenten nu gebruikmaken van de inzet van het surplus van de algemene reserve. Ik vind 46 gemeenten niet veel en ook niet weinig. De reden dat niet meer gemeenten hiervan gebruikmaken, is dat de inzet van de algemene reserve nu betrekking heeft op het begrotingsjaar 2025. Over de inzet in 2026 valt nu nog niets te zeggen. Die zal duidelijk worden bij de beoordeling van de begroting 2026 door de toezichthouders.

Mevrouw Wingelaar vroeg ook naar de mogelijkheid van het opnemen van een stelpost voor onderuitputting in gemeentelijke begrotingen en of dat een oplossing kan zijn. Ik ben er wel voor dat gemeenten kritisch kijken naar realisme in hun begroting, maar ik ben geen voorstander van het opnemen van stelposten voor onderuitputting. Als budgetten al een tijd niet geheel worden besteed, vraagt dat eerder om aanpassing van die

budgetten in de begroting dan om het opnemen van een aparte stelpost voor onderuitputting. Ik zou dus eerder pleiten voor realistisch begroten.

De voorzitter:

U heeft een interruptie van mevrouw De Vries. Mag ik stilte op de tribune?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik snap op zich wel dat dit misschien een ingewikkelde methode is, alleen doet het Rijk dit natuurlijk zelf wel. Ik geloof dat wij iets van 10 miljard aan onderuitputting hebben ingeboekt. De vraag is dan waarom er verschillende aanpakken zijn. Waarom het Rijk wel en de gemeenten niet?

Minister Uitermark:

Als u het goedvindt, kom ik daar in tweede termijn wat uitgebreider op terug.

De voorzitter:

Er is geen tweede termijn, dus als u nu antwoord kunt geven? Uiteraard kan dat ook schriftelijk. Dat is ook een optie.

Minister Uitermark:

Het antwoord is dat toezichthouders het nu niet toestaan.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Uitermark:

De heer Vermeer heeft aangegeven dat de provincies verschillende normen hanteren in het toezicht. Mevrouw De Vries vroeg ook of de provinciale toezichthouders wel uniform kijken. Ja, zij kijken wel degelijk uniform. Zij hanteren dezelfde normen, die zijn vastgelegd door twaalf provincies in hun Gemeenschappelijk Toezichtkader, het GTK. Wel is er ruimte voor maatwerk als de specifieke omstandigheden van een gemeenten daarom vragen.

De heer Sneller (D66):

Ik dacht dat mevrouw De Vries misschien nog een vervolgvraag had, maar nee. Dat de toezichthouders het nu zo doen, is geen antwoord op de vraag die mevrouw De Vries stelde. Zij vroeg wat de Minister ervan vindt, wat de reden is voor het verschil en of de Minister bereid is om te kijken of er iets anders van te maken is.

Minister Uitermark:

Ik begrijp de vraag. Ik gaf net ook aan dat ik erop wilde terugkomen in de tweede termijn. Omdat die er niet is, stel ik voor dat ik er schriftelijk op terugkom, ook gelet op de tijd.

De voorzitter:

Dat geeft de Minister straks ongetwijfeld aan. Minister, gaat u verder.

Minister Uitermark:

Dan kom ik nu op het verdeelmodel. Mevrouw Chakor en mevrouw De Vries hebben gevraagd wanneer er duidelijkheid is over de volgende stap in het verdeelmodel en waarom het zo lang duurt. Mevrouw Bikker vroeg of 2027 een realistisch tijdspad is. Ik heb in mijn brief al geschreven dat ik er echt naar streef dat alle analyses tijdig zijn afgerond. Ik zal de gemeenten uiterlijk bij de meicirculaire van mei 2026 informeren. Het duurt zo lang omdat de uitgevoerde onderzoeken niet voldoende houvast boden voor een concrete aanpassing van het verdeelmodel. Daarom is er

nog een nadere analyse nodig. Dat vraagt tijd, maar ik streef er echt naar dat we er tempo op zetten.

Dan ...

De voorzitter:

U heeft een interruptie van mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik heb het idee dat er altijd onderzoeken zijn naar het verdeelmodel om het verder te verfijnen. De vraag is wel of er straks niet weer een keer een goede reden is om toch weer wat nader onderzoek te doen. Ik denk dat gemeenten behoefte hebben aan duidelijkheid. Garandeert de Minister dan dat het op 1 januari 2027 gewoon verdergaat?

Minister Uitermark:

Ja, tjonge, «garantie». Ik ben nooit van overbeloven, maar ik hoor wat u zegt. Ik vind dat zelf ook. We moeten gemeenten duidelijkheid geven. Daar zullen we ook naar streven. Die duidelijkheid zal er zijn in mei 2026.

De voorzitter:

Gaat u nog niet verder. Mevrouw Chakor.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

We komen er niet helemaal uit, ook gezien de tijd en ook gezien de beantwoording. Ik vraag bij dezen dus een tweeminutendebat aan. Daar is gisteren al een vooraankondiging van gedaan.

Ik wil even terug naar het verdeelmodel. De Minister geeft aan bezig te zijn met allerlei onderzoeken en zegt dat dit ontzettend veel tijd vergt, maar die tijd hebben gemeenten gewoon niet. Ik hoorde ook in de bijdrage van de Minister dat zij zich ontzettend zorgen maakt over allerlei voorzieningen, van de bibliotheek tot aan het zwembad, die gaan sluiten. Als zij die zorgen heeft en het kabinet die zorgen deelt, is de Minister dan bereid om de gemeenten in ieder geval het geld te geven waar ze recht op hebben om de wettelijke taken overeind te houden totdat het kabinet uitonderzocht is? Zij kunnen gewoon niet wachten.

Minister Uitermark:

Het aanpassen van het verdeelmodel vergt echt nog ... Dat doe je niet zomaar. Daar hebben we onderzoek naar gedaan. Het onderzoek laat duidelijk zien dat we het nog niet voldoende kunnen vertalen naar een concrete aanpassing. Daarom is die verdere analyse noodzakelijk. Het is dus niet dat we het leuk vinden om nog nader onderzoek te doen. Het kan niet zonder nader onderzoek. Dat is gewoon noodzakelijk.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Alle begrip. Zolang ik in de Kamer zit, ook in de Eerste Kamer, dus sinds 2015, is er gedoe over het verdeelmodel. Sinds 2022 is er een nieuw verdeelmodel en opnieuw zijn er nadeelgemeenten. Het is ook heel helder dat een aantal gemeenten echt stevig in de knel begint te komen hierdoor. Voor die gevallen kunnen we niet wachten tot er weer een heel onderzoek is geweest en het verdeelmodel is aangepast. Aan de Minister stel ik dus de vraag of zij kort kan schetsen wat zij kan doen in de periode tot 2027, wat daarin haar bevoegdheden zijn en hoe zij ondertussen omgaat met de gemeenten die echt helemaal klem lopen, dus met de grootste knelpunten.

Minister Uitermark:

Mevrouw Bikker had dit net al aangegeven. Zij noemde ook randgemeenten zoals Zwijndrecht en zei dat 1 januari dan nog ver weg is. Zij vroeg of er in de tussentijd dan niets kan worden gedaan. Het verdeel-

model brengt geen extra geld in het fonds. Als ik een tussentijdse aanpassing zou doen, betekent dit dat de een minder krijgt als de ander meer krijgt. Dat zou het gevolg daarvan zijn. Zwijndrecht zal deelnemen aan de begeleidingscommissie, mede namens de andere randgemeenten. Daar kunnen zij hun problematiek naar voren brengen.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Volgens mij is dat het thema van dit debat. Alle problematiek is al veel naar voren gebracht, maar we zoeken binnen de bestaande mogelijkheden naar maatregelen die je op korte termijn kunt nemen. Met «korte termijn» doel ik niet alleen op de Voorjaarsnota; ik bedoel dat iets breder. Van de Minister en allen die haar ondersteunen zou ik dan ook iets aan creativiteit verwachten, juist inzake de knelpunten. Een begeleidingscommissie is dan prachtig, maar niet de oplossing. Dat ongemak zie ik ook aan de overkant van de tafel. Wat kan de Minister daar concreter over toezeggen?

Minister **Uitermark**:

Ik blijf natuurlijk zitten met het probleem dat er niet meer geld in het fonds zit en dat een andere verdeling betekent dat de een meer krijgt als de ander minder krijgt. Maar ik kan nog eens goed kijken naar de mogelijkheden. Ik kan daarnaar laten kijken.

De heer **Flach** (SGP):

Ik ga daar even op door. De gemeente Zwijndrecht heeft inmiddels 5 miljoen aan bezuinigingen ingevuld en heeft een enquête uitstaan onder de inwoners om nog 10 miljoen te bezuinigen. Dat gaat een kaalslag van jewelste betekenen. We zoeken allemaal naar structurele oplossingen die alle gemeenten verder helpen, maar een aantal gemeenten springen er echt uit qua problematiek. Ziet de Minister kans om naast de structurele oplossing iets met incidenteel geld te doen op de korte termijn, laten we zeggen voor de eerstkomende twee jaar, om ervoor te zorgen dat dit soort gemeenten niet helemaal kaalgeslagen zijn voordat er überhaupt een structurele oplossing is? Dat betekent dus extra geld en niet geld weghalen bij andere gemeenten.

Minister **Uitermark**:

Ik begrijp de zorg die u overbrengt. Ik ben daar ook wel gevoelig voor. Wij praten met de gemeenten. Ik zal dit daarbij meenemen en kijken wat er kan.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Uitermark**:

De heer Vermeer van de BBB vroeg waarom Amsterdam, Rotterdam en Utrecht een vast bedrag krijgen. U vroeg zich af of dat te maken heeft met de grotestedenproblematiek. U wijst erop dat de plattelandsgemeenten ook hun problematieken en hun uitdagingen hebben en u vraagt zich af of dat niet oneerlijk is. Laat ik eerst zeggen dat het niet meer zo is. Het extra vaste bedrag voor Utrecht en Den Haag is komen te vervallen met de invoering van het nieuwe model en het vaste bedrag voor Amsterdam en Rotterdam is toen sterk naar beneden bijgesteld. Het vaste bedrag voor de laatste twee gemeenten, dus Rotterdam en Amsterdam, is wel blijven bestaan, aangezien die gemeenten algemene structuurkenmerken hebben die niet goed door het model worden ondervangen. Ik moet ook zeggen dat met de invoering van ...

De **voorzitter**:

Stilte op de tribune alstublieft.

Minister Uitermark:

Ik kan er ook bij zeggen dat met de invoering van het nieuwe verdeelmodel het vaste bedrag voor alle gemeenten sterk omhoog is gegaan, waar vooral kleine gemeenten, dus plattelandsgemeenten, baat bij hebben. De vaste voet was in het oude model circa € 300.000 en is in het model per 1 januari 2023 circa 1 miljoen.

De heer Vermeer (BBB):

Dat is precies het punt van mijn vraag. Amsterdam en Rotterdam passen niet in het model, maar heel veel andere gemeentes vinden ook dat ze niet in het model passen omdat de ene gemeente een heel grote oppervlakte heeft met weinig inwoners en de andere een heel kleine oppervlakte met weinig inwoners. Er zijn zoveel verschillende kenmerken, waarbij je ook nog mee moet nemen dat bepaalde gemeentes een mooie vestigingsplaats zijn voor mensen die hele grote huizen hebben, maar daar niet wonen of werken en daar alleen recreëren. Er zijn zo veel aspecten. Ik vind het antwoord eerlijk gezegd heel onbevredigend, omdat het lijkt alsof er alleen maar gecorrigeerd wordt voor hele grote gemeentes met Randstedelijke problematiek en andere problematiek minder als problematiek gezien wordt. Wanneer gaan wij als Kamer over dat model praten, samen met u?

Minister Uitermark:

Ja, wanneer? We hebben aandacht voor alle typen gemeenten, maar uit de analyse blijkt juist niet dat een specifiek type gemeente meer voor- of nadelen heeft. Zoals ik net aangaf, wordt het onderzoek nu vervolgd. Daarna kunnen we er met uw Kamer verder over praten, maar op dit moment moet het onderzoek nog worden uitgebreid.

De voorzitter:

Gaat u verder. O, een interruptie mag uiteraard.

De heer Vermeer (BBB):

In Binnenlands Bestuur van week 3 2025 staat: de stad is vaak een spekkoper met inkomsten uit subsidies bijvoorbeeld. Kunnen wij schriftelijk een overzicht van de verschillende criteria in dat model ontvangen? Dan kunnen we daar eens even rustig naar kijken. Zou de Minister dat kunnen toezeggen?

Minister Uitermark:

Ja, dat is openbaar, dus dat kan. Ik kan dat voor uw Kamer nog even in een brief verwoorden en die zal ik u toesturen. In onze planning zouden we begin volgend jaar over de aanpassingen kunnen debatteren, maar ik zal u die brief op korte termijn doen toekomen.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Uitermark:

Dan ben ik door dit blokje heen.

Ik kom bij het blokje indexatie en ravijnjaar. Mevrouw Wingelaar vroeg: hoe zat het nou met het ravijnjaar en wat zijn nou de feiten? Ik zal ook ingaan op het verschil in perspectieven, waar meerdere sprekers naar hebben gevraagd. Allereerst wil ik een misverstand uit de weg ruimen. De ontwikkeling van de omvang van het Gemeentefonds en het Provinciefonds volgde tot en met 2023 de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Per 2024 is dat de ontwikkeling van het bbp. Deze omzetting is, met uitzondering van dit jaar, budgettair neutraal verlopen. Oftewel, die had geen financiële gevolgen voor gemeenten en provincies. Waarom spreken gemeenten en provincies dan over het ravijn? Bij het coalitieakkoord-Rutte

IV zijn de accressen van 2022 en 2023 deels incidenteel in plaats van structureel toegekend. Dat heeft geleid tot een terugval van inkomsten die gemeenten en provincies «het ravijn» noemen.

Dan de vraag: waar zit nu het verschil van zienswijze en wat wil de VNG graag anders zien; hoe nu verder? Er is ook gevraagd waar het verschil in zienswijze zit tussen de VNG en het kabinet waardoor afstemming van de brief over de indexeringssystematiek niet mogelijk zou zijn geweest met de VNG, en de VNG niet blij zou zijn met de brief. Mevrouw Wingelaar heeft ook gezegd dat de brief alleen van de Minister van Financiën zou zijn en vraagt naar mijn visie op het ravijnjaar. Allereerst was de brief niet van de Minister van Financiën, maar van de Staatssecretaris van Financiën, mede namens mij. Dat staat ook in de brief vermeld. Het verschil in zienswijze betreft ten eerste het perspectief op de financiële situatie in 2026. De VNG heeft het in dit kader over 2,4 miljard. Dat is het verschil tussen wat ze gekregen hadden op basis van het trap-op-trap-afsystematiek als die systematiek nog steeds zou gelden en op basis van de ontwikkeling van het bbp. U kijkt een beetje ingewikkeld.

Mevrouw **Wingelaar** (NSC):

Excuus. U zegt «trap-op-trap-af en bbp zijn twee verschillende systematieken», dus ik begreep even niet wat u zei. Sorry.

Minister **Uitermark**:

De terugval wordt veroorzaakt ... De VNG zegt: als de oude systematiek nog zou gelden, dan is de 2,4 miljard het bedrag dat we mislopen.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Uitermark**:

Ik wil daar het volgende aan toevoegen. Ik heb al meerdere keren gezegd dat dat verschil echt een punt van aandacht is, maar dat een verschil niet hetzelfde is als een tekort. Een verschil leidt niet automatisch tot een tekort bij gemeenten en provincies. Ik moet er ook bij zeggen dat de accressen in de jaren 2022 en 2023 historisch hoog waren. Ik heb het al in dit debat gezegd, maar ik wil het heel expliciet zeggen en het kabinet heeft het ook al eerder gezegd: de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht staat onder druk. Er is een disbalans en daar moeten we wat aan doen. Dat is ook echt onderdeel van het gesprek wat wij als kabinet voeren met de medeoverheden.

De **voorzitter**:

U heeft een interruptie van meneer Krul.

De heer **Krul** (CDA):

Als een verschil niet leidt tot een tekort, hoe kan het dan dat meer dan twee derde van de gemeentes in financiële problemen komt?

Minister **Uitermark**:

Als ik terugkijk, is er altijd een verschil tussen de begroting en wat er uiteindelijk gerealiseerd wordt. Die cijfers zaten in het verleden, zeg ik uit mijn hoofd, boven de 30%. In de cijfers die ik heb, is het nu 68%. De 75% die door de VNG wordt genoemd, wijkt daar iets van af, maar dat wordt nu aangegeven. Terugkijkend: ook in de situaties dat het boven de 30% werd begroot, was er aan het eind van het jaar juist sprake van een overschot en niet een tekort. Er zit dus een verschil tussen wat je begroot en wat je uiteindelijk realiseert. Maar als ik nu ook kijk naar de afgelopen jaren en naar de komende jaren, dan ben ik het er onmiddellijk mee eens dat gemeenten nu meer dan in vorige jaren aangeven dat ze echt in de problemen komen. Die zorg erken ik ook echt.

De heer **Flach** (SGP):

De uitleg over de verschillende systemen is helder. Het was ook niet vrijwillig in die zin dat gemeenten daarvoor konden kiezen. Wat natuurlijk meespeelt, is dat er nog allerlei foutjes en rafelrandjes omheen zitten. Er zijn in het verleden een aantal valse treden geweest in die trap-op-trap-af. Bepaalde zaken werden uitgesloten en het tekort op de jeugdzorg is een apart verhaal. We hebben de SPUK's en de efficiencykorting daarop gehad. Er zitten een aantal technische fouten in bij overhevelingen en indexaties. Dat zorgt ervoor dat dat tot problemen leidt. Het lijkt een simpele systematiekwisseling, maar dit leidt door al die rafelrandjes tot de optelsom van de grote problemen. Is de Minister daar gevoelig voor in die zin dat de overgang naar dit systeem wel erg hobbelig is gegaan en dat we genereuzer zouden moeten zijn in het oplossen daarvan?

Minister **Uitermark**:

Ik denk wel dat het hobbelig is gegaan. Dat is ook mijn indruk uit de gesprekken met de VNG. Maar er zijn wel verschillende perspectieven op wat er destijds is afgesproken, wiens verantwoordelijkheid dat was en of het nou een rekenfout was of niet. Nogmaals, de kern waar ik in het hier en nu mee te dealen heb, is dat er gewoon geld tekort is en dat er geld bij moet. Dat punt is klip-en-klaar helder en daar werken we aan.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb het idee dat de Minister van alles door elkaar haalt. Over feiten zijn verschillende onderzoeken geweest, van BMC tot BDO tot de commissie-Van Ark, die aangeven dat er bij de gemeenten geen vet meer op het bot zit. Er wordt een technisch verhaal gehouden. Ik vind het echt een soort truc worden. De feiten zijn gewoon als volgt. In een onderzoek dat wij hebben gedaan, zie je dat gemeenten gedwongen moeten bezuinigen omdat er stelselmatig minder geld is, bezuiniging op bezuiniging is gedaan: minimabeleid, bijzondere bijstand, afschalen niet-wettelijke taken, afstoten wegen zonder doorgaande functie en noem het maar op. En wie worden geraakt? Dat zijn vooral de kwetsbaren in de samenleving. Die worden geraakt. Wat vindt de Minister van deze feiten? Dat inwoners letterlijk in de kou worden gezet? Dat voorzieningen die ontzettend belangrijk zijn, ook voor deze coalitiepartijen, gewoon gaan sluiten? Wat zegt u dan?

Minister **Uitermark**:

Wat ik belangrijk vind, is dat gemeenten voldoende lokale autonomie hebben. Dat staat in de Grondwet en dat staat er niet voor niks. Als je vanuit het Rijk allerlei taken in medebewind neerlegt bij de gemeenten, dan wordt de eigen beleidsruimte kleiner. Dat vind ik een belangrijk aandachtspunt. Dat is ook onderdeel van die balans. Als we armoede belangrijk vinden en vanuit de Kamer of vanuit het kabinet daar rijksbreed regelgeving op gaan zetten, dan brengen we dat niet in de autonomie-sfeer van de gemeenten of andersom; daar zijn voorbeelden van genoemd. Het is voor mij heel belangrijk om juist bij de onderwerpen die we allemaal belangrijk vinden steeds na te denken over: behoeft dit centrale sturing vanuit het Rijk of kunnen we dit aan de lokale autonomie overlaten? We moeten enorm waken voor die disbalans. Daar zal ik steeds mijn aandacht op richten.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Uitermark**:

Dan kwam ik toe aan de SPUK's, de omzetting van de specifieke uitkering. Mevrouw Wingelaar van NSC heeft gevraagd of we als kabinet niet een prikkel bieden om in specifieke uitkeringen te blijven hangen. Nee, dat

doen we niet. Als het een SPUK blijft, dan moeten de ministeries namelijk zelf een oplossing zoeken voor de invulling van de 10% korting, zoals bijvoorbeeld dekking op de eigen begroting. Er zijn situaties waarin het handhaven van een SPUK verstandig is en ook van goed bestuur getuigt. Er zijn al bestuurlijke afspraken gemaakt die niet opengebroken kunnen worden. Soms is er een juridische verplichting of is er bijvoorbeeld door de Kamer of in het regeerprogramma met nadruk om gevraagd. We zijn daar nu mee bezig. Ik kom op zeer korte termijn met een brief naar de Kamer. Ik zou u willen vragen om mijn brief daarover af te wachten. Daarna is het uiteraard aan de Kamer om daar iets van te vinden.

Dan heb ik nog een vraag van de heer Sneller over de accountantsorganisaties: wat doet de Minister aan het toekomstbestendig maken van de accountantscontroles? Hij had het daarbij over een landelijke voorziening. Het aantal accountantsorganisaties dat gemeenten controleert is niet afgenomen. Er zijn bij het ministerie geen gemeenten bekend die hebben aangegeven dat zij geen externe accountant hebben of geen accountant gevonden hebben voor de controle voor de komende jaren. Ik blijf openstaan voor signalen en mijn ministerie houdt ook goed contact met de accountants.

Dan kom ik bij het inzetten op realistisch begroten. Bij goed bestuur hoort ook realistisch begroten, zowel van rijkszijde als van de zijde van de gemeenten en provincies. Dat dat niet altijd meevalt, heeft de decentralisatie van de jeugdzorg laten zien. Rijk en gemeenten hebben toen intensieve overleggen gevoerd over hoeveel middelen benodigd waren om de jeugdzorg uit te voeren. Het advies van de commissie-Van Ark laat zien dat de praktijk weerbarstiger bleek.

Dat de praktijk weerbarstiger is, zien we ook als wordt gekeken naar het ramen van de rijksuitgaven en de prijs bbb door het Centraal Planbureau of bij de begrotingen van gemeenten. Op 14 maart heeft de Minister van Financiën uw Kamer een brief gestuurd bij de aanbidding van het rapport Op drift of op koers van de Expertgroep realistisch ramen. De expertgroep was gevraagd om de verschillen tussen de raming en realisatie van het EMU-saldo te onderzoeken en aanbevelingen te doen voor verbeteringen. Net zoals het kabinet zich moet inspannen om realistisch te ramen, is het natuurlijk ook voor gemeenten en provincies belangrijk om te kijken wat realistisch is. Zoals mevrouw De Vries al opmerkte, hebben gemeenten de afgelopen jaren hoge overschotten gehad in een bandbreedte van 1,7 tot 3,7 miljard per jaar, en dit terwijl ze tekorten hadden voorzien; ik gaf het net ook al aan. Daarmee is het eigen vermogen dus toegenomen. Het laat zien dat meer realisme mogelijk is bij het opstellen van gemeentelijke begrotingen. Ook een recent onderzoeksrapport van BDO wees daarop. Ik wil daarmee overigens niks afdoen aan de uitdagingen die gemeenten hebben om de begroting op te stellen, maar het is in de eerste plaats aan gemeenteraden om daarop toe te zien en niet aan mij.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Hier sla ik wel op aan. Het was in de termijn van de Kamer ook een punt. Is dit nu een wetenschappelijke constatering of volgt hier ook handelingsperspectief uit? We kunnen constateren dat je misschien anders kan begroten, anders kan ramen. Of volgt daar dan uit dat het kabinet dus vindt dat gemeenten ook andere keuzes moeten maken en dat straks bij de Voorjaarsnota dit soort maatregelen en voorstellen ook op tafel komen?

Minister **Uitermark**:

Ik ben op dit moment nog niet zover dat we dit vertalen naar concrete voorstellen.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Goed, dan is dit dus puur de constatering, zoals die ook door enkele collega's gedaan werd in de eerste termijn. Het is dus niet iets waar het kabinet nu ruimte ziet en wat meegaat in een onderhandeling? Dit is puur: als we dat zien, dan vinden wij daar iets van, maar verder laten we het als kabinet helemaal los; we gaan ook niet van gemeenten vragen om andere keuzes te maken of het achter de schermen in een gesprek aan bod laten komen? Want dan vraag ik me een beetje af waarom de constatering nu wordt gedaan. Waarom is het relevant voor de Minister om dit te benoemen?

Minister Uitermark:

Ik geef aan dat we kijken naar een goede balans. Ik vind het ook heel belangrijk om te kijken: waar zitten nou mogelijkheden aan onze kant en waar zitten mogelijkheden aan de kant van de medeoverheden zelf? Daar hebben we allemaal zelf iets te doen. Dat heb ik ermee willen aangeven. Dat die mogelijkheid er nu is, kan tijdelijk lucht geven. Maar ik herhaal dat als je structurele tekorten hebt, je daar ook structurele middelen bij moet hebben, zeker als het gaat om medebewindstaken. Maar er is ruimte. De middelen die gemeenten hebben, zijn de afgelopen jaren niet afgenomen. Nee, die middelen zijn toegenomen. Onderdeel van het eerlijke verhaal is dat het eigen vermogen is toegenomen.

De heer Sneller (D66):

«Als we allemaal kijken naar onze eigen mogelijkheden». Kan de Minister dan kijken naar de mogelijkheden die zij heeft om te zorgen dat gemeenten realistischer kunnen ramen en ook reflecteren op wat nou rijksbeleid is qua meerjarig sluitende begrotingen, het moment van uitkeringen, soms zelfs na het kalenderjaar, die daar mede debet aan zijn en wat wij daaraan kunnen doen of wat de Minister daaraan kan doen?

Minister Uitermark:

Ja, ik denk dat het goed is om dat te doen. Op dit moment zitten we in een andere ingewikkelde discussie. Ik wil de dingen ook niet heel erg met elkaar vermengen. Ik denk dat het op dit moment eerst belangrijk is dat gemeenten hun zorgen gehoord weten en dat we nu werken aan oplossingen. Als we iets verder vooruitkijken, dan moeten we kijken naar wat wij door middel van betere afspraken mogelijk kunnen maken waardoor er meer realistisch geraamd kan worden. Dat is dus wel een vervolgstap die ik wil gaan zetten.

De heer Sneller (D66):

Mij bekruipt een beetje het gevoel dat dan niet de zorgen begrepen worden, maar dat er een beschuldigend vingertje gaat naar een vermogen dat is toegenomen, terwijl de onderliggende oorzaken eerder bij ons te zoeken en te vinden zijn dan bij gemeenten. Daarom vraag ik expliciet om die reflectie van de Minister op de eigen verantwoordelijkheid die wij hierin hebben en die zij heeft, zodat we daarmee misschien ook wat meer grip krijgen op wat het zegt dat die vermogens gegroeid zijn.

Minister Uitermark:

Het is zeker geen beschuldigende vinger. Onderputting wordt natuurlijk ook heel vaak veroorzaakt door een gebrek aan uitvoeringskracht door krapte op de arbeidsmarkt, door het niet kunnen vinden van personeel. Dat is onderdeel daarvan. Als we het hebben over de balans die we zoeken, gaat het om taken, middelen en ambities, maar niet voor niks ook om uitvoeringskracht. Die dingen moeten met elkaar in balans zijn. Daar moeten wij scherper oog voor hebben.

De heer Krul (CDA):

Voor mijn helderheid dan toch nog maar even de vraag of de Minister nog een keer zou kunnen uitleggen wat precies de link is tussen enerzijds het bekostigen van medebewindstaken en anderzijds de constatering dat het eigen vermogen van gemeentes toeneemt.

Minister Uitermark:

Als je medebewindstaken neerlegt, dan moet je daar ook adequate middelen bij verschaffen zodat er tot een doelmatige uitoefening van die taken kan worden gekomen. Maar medebewind is meer grijs dan zwart-wit. Er zijn taken die vol in het medebewind zitten en er zijn taken die in mindere mate in het medebewind zitten. Het is niet heel eenvoudig om te zeggen waar nou precies medebewind zit. Je hebt medebewind in meerdere intensiteiten. Ik denk dat het belangrijk is dat we gemeenten voldoende in staat blijven stellen om de taken uit te oefenen die we als Rijk bij hen neerleggen. Dat is heel belangrijk. Maar de beleidsvrijheid van gemeenten is ook heel belangrijk. Het Gemeentefonds geeft hun natuurlijk de vrijheid om de middelen zo te besteden als wenselijk wordt geacht of noodzakelijk wordt geacht, bijvoorbeeld omdat ze doodbloeden op enorme kosten in de jeugdzorg. Over die balans moeten we het met elkaar hebben.

We kijken ook waar op de meer korte termijn mogelijkheden zitten om lucht te geven. In dat licht heb ik de mogelijkheden genoemd die er zijn met de reserves – want die zijn er wel; dat heb ik ook benoemd – en heb ik gezegd dat we zien dat er niet alleen tekorten zijn. 68% van de gemeenten gaf aan te denken de begroting niet sluitend te krijgen, maar we moeten er ook eerlijk bij vertellen dat het eigen vermogen de afgelopen jaren ook echt aanzienlijk is toegenomen. Het zit dus in meerdere factoren.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

De Minister heeft het over mogelijkheden om lucht te geven. Wat ons betreft is reserves aanboren incidenteel. Structureel lost dat het niet op. We hadden zelf een oplossing voor de rekenfout die gemaakt is met betrekking tot de taakmutaties. Ik zou graag van de Minister de toezegging willen dat zij met een brief komt over de rekenfout die is gemaakt, die deze keer dan ook met de VNG te bespreken, en die dan voor het tweeminutendebat van volgende week naar ons toe te laten komen.

Minister Uitermark:

U vraagt mij in feite een vervolg op de brief die eerder is gestuurd, de brief van 21 februari, omdat u daar graag een nadere toelichting op wil. Zo begrijp ik het dan.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

De eerdere brief die wij hebben gekregen, is niet besproken met de VNG en ook de input en de zienswijze van de VNG zijn daarin niet meegenomen. Nu zou ik inderdaad graag een brief willen hebben die antwoord geeft op de vraag of die rekenfout is gemaakt – ja – en hoe u hem dan gaat herstellen. Ik wil de zienswijze van de VNG daar ook in meegenomen hebben.

Minister Uitermark:

Ik snap uw vraag en ik ga daarin mee, dus ik zal zorgen dat u voor het tweeminutendebat een brief krijgt die daarop ingaat.

Mevrouw Koekkoek (Volt):

Ik vind dit een ontzettend goed punt van collega Chakor. Ik wil nog terugkomen op het vorige punt van de Minister, omdat ik het wil snappen. De Minister geeft aan: ik vind lokale autonomie van gemeenten heel belangrijk. Tegelijkertijd krijg ik door alle interruptiedebatten toch de indruk dat de inzet van middelen vanuit de reserve van de gemeenten

eigenlijk ook wordt gezien als een soort denkrichting die het kabinet inzet. Dus zegt de Minister nu: gemeente, denk hieraan en overleg met uw gemeenteraad of u dat wil inzetten? Of ziet de Minister het als een serieuze optie en neemt ze het ook echt mee in de onderhandelingen? Dat zijn namelijk echt twee verschillende dingen. Het ene zou echt lokale autonomie zijn. Het andere is toch wel het kabinet dat eigenlijk bepaalt voor de medeoverheden wat ze wel en niet mogen.

Minister Uitermark:

Het is goed dat u deze vraag stelt. Ik heb het benoemd als mogelijkheid. Dus het is een mogelijkheid waar gemeenten gebruik van kunnen maken. We zien dat maar 46 er gebruik van maken. Dat kan verschillende redenen hebben. Ik weet ook niet hoeveel gemeenten daar volgend jaar gebruik van maken. Ik heb ook gemerkt dat er wethouders waren die niet bekend waren met deze mogelijkheid, maar er kunnen ook andere redenen zijn waarom ... Ik hoor een reactie uit de zaal, maar het is toch echt zo. Ik denk dat het goed is om in ieder geval duidelijk te hebben waar mogelijkheden liggen. Die kunnen tijdelijk even lucht geven, maar mijn opmerking is echt niet bedoeld om te zeggen dat wij de keuze maken dat je op die manier je structurele lasten altijd zou kunnen dekken. Die keuze hebben wij nog niet gemaakt. Ik geef aan dat het in het hier en nu tijdelijk ook wat lucht kan geven.

De heer Krul (CDA):

Het Rijk stuurt gemeenten naar de supermarkt met een boodschappenlijstje, dat wordt steeds specifiek en nauwkeuriger en we geven steeds minder huishoudgeld mee. Vervolgens wordt er dan hier een soort beeld geschetst van: ja, het is een grijs gebied, die medebewindstaken, en misschien dat ze kunnen interen op het eigen vermogen. Het is toch extreem onwenselijk – ik zou willen vragen aan de Minister of zij dat met ons eens is – dat dit de route is die we opgaan? Als wij steeds strakker gaan zitten op de medebewindstaken – die maken we specifiek en die breiden we uit, we kieperen er gewoon steeds meer bij – dan is het toch uiterst onwenselijk dat we zeggen: nou ja, misschien kunnen gemeentes maar wat interen op het eigen vermogen? Dat zouden we hier toch ook niet pikken?

Minister Uitermark:

Ik ben het met u eens dat we juist niet steeds meer medebewindstaken bij gemeenten moeten neerleggen, dat we juist voldoende ruimte moeten houden voor gemeenten om taken in eigen autonomie uit te oefenen, maar dat is wel een spanning die we continu zien, vanuit het Rijk, vanuit de kant van de regering, maar ook door vragen uit de Kamer, dingen die we hier belangrijk vinden en waarvan we juist willen dat die in alle gemeenten op dezelfde manier worden uitgevoerd. Precies dat geeft die spanning. Waar kunnen gemeenten een eigen keuze maken en waar vinden wij als Rijk dat we moeten sturen? Ik vind het zelf belangrijk dat we echt elke keer als we een taak in medebewind neerleggen, echt kijken of dat per se noodzakelijk is. Dus wat mij betreft zitten we daar gewoon strak op.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Uitermark:

Ik wil daar ook nog aan toevoegen dat als we het doen, er dan ook voldoende geld bij moet.

Dan heb ik nog het laatste blokje, inhoudelijk, over het gemeentelijke en provinciale belastinggebied. Mevrouw De Vries vroeg hoe het nou staat met de gesprekken over de maximering van de ozb, of ik zo spoedig

mogelijk uitvoering kan geven aan het regeerprogramma en met gemeenten in gesprek kan gaan over het maximeren. Dat vinden we ook belangrijk. Dat gaan we ook onderzoeken. Dat ga ik niet alleen doen, maar samen met de Minister van VRO. Ik zou die gesprekken ook het liefst zo snel mogelijk voeren, maar het moeten wel vruchtbare gesprekken kunnen zijn en daarom is het verstandig om eerst de besluitvorming dit voorjaar af te wachten alvorens heel gericht het gesprek met gemeenten aan te gaan over de maximering.

De voorzitter:

U heeft een interruptie van de heer Flach.

De heer Flach (SGP):

Ik vind dit problematisch. We hebben gemeenten die echt zwaar in de knel zitten. We zijn op zoek naar mogelijkheden om die financiële lasten wat te verlichten en we zijn bezig met het maximeren van het enige ventiel dat die gemeenten nog hebben. Ik zou graag van de Minister toch de toezegging hebben dat we dit pauzeren, laten we zeggen op de pauzeknop drukken als het gaat om de afspraak uit het hoofdlijnenakkoord om de ozb-opbrengsten te maximeren, totdat de financiën van gemeenten structureel goed geregeld zijn, want anders ben je zowel de boel in de fik aan het steken als ook de blusmogelijkheden weg aan het halen. Dat vind ik echt problematisch.

Minister Uitermark:

Ik snap de spanning die u aangeeft, want die zie ik zelf ook. Daarom zei ik ook dat we op dit moment nog niet aan die gesprekken begonnen zijn, omdat het ook vruchtbare gesprekken moeten kunnen zijn. Eerst gesprekken en dan pas dingen regelen. Het moeten dus vruchtbare gesprekken zijn en daar is het op dit moment te vroeg voor, maar ik druk niet op een pauzeknop. Het is een afspraak uit het regeerprogramma. Dus daar zal ik wel mee aan de slag gaan, maar ik zoek naar het goede moment daarvoor en op dit moment is het nog echt te vroeg.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Uitermark:

Dan denk ik dat ik eigenlijk alle vragen wel heb beantwoord. Ik zie nog een vraag van de heer Flach over of de UDO wel goed werkt. De Raad voor het Openbaar Bestuur zegt dat de UDO zich nog niet heeft bewezen. Gezien de korte looptijd van de UDO is het nog te vroeg om conclusies te trekken over het doelbereik van de UDO, maar wel is duidelijk dat sinds de inwerkingtreding van de UDO de medeoverheden veel vaker in een beleidsvormingsproces worden betrokken.

Dan heb ik nog een andere vraag van de heer Flach, namelijk of er nog wel nieuwe taken naar gemeenten moeten. Dat is net eigenlijk al aan de orde gekomen. Mevrouw Koekkoek gaf ook aan dat er steeds meer taken naar gemeenten gaan en vraagt of gemeentelijke taken, bijvoorbeeld studieondersteuning, naar het Rijk kunnen. Eigenlijk ben ik daar net ook al op ingegaan, op de spanning met de lokale autonomie: waar legt het Rijk taken neer bij de gemeenten en waar houden gemeenten daar eigen keuzemogelijkheden in? Ik kijk even. Ben ik voldoende op uw vraag ingegaan?

Mevrouw Koekkoek (Volt):

Dank aan de Minister dat zij het checkt. Ik had «m wel echt voorgelegd met het idee dat je op korte termijn ook zaken zou kunnen veranderen door zaken als Rijk naar je terug te trekken. Zoals ik net de Minister heb gehoord, was dat meer een wat abstractere reflectie op de samenwerking

met betrekking tot taken en ik heb «m wel bedoeld als: is het een reële optie, waar het kabinet ook aan denkt, om dit op korte termijn te doen? Dat was mijn vraag.

Minister **Uitermark**:

Theoretisch kan dat natuurlijk, maar dat is dan wel een vraag die u bij het vakdepartement moet neerleggen.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Uitermark**:

Voorzitter. Ook even gelet op de tijd – het is 18.10 uur – denk ik dat ik de meeste vragen wel beantwoord heb.

Ik heb, zie ik, nog wel een vraag van de heer Sneller, namelijk of ik voor het volgende overhedenoverleg wel voldoende mandaat heb en of we moeten zorgen dat MinFin meegaat. Het overhedenoverleg staat onder leiding van de Minister-President – dat heb ik net ook al aangegeven – en ik doe dit samen met de medefondsbeheerder. Het kabinet spreekt met één mond, ook in het medeoverhedenoverleg. Ik denk dat ik nu daar verder niets over kan zeggen.

Mevrouw De Vries vraagt wat de Minister van BZK doet op het gebied van de takendiscussie. Ik merk dat ik heel veel vragen eigenlijk al in de eerste termijn heb beantwoord. Ik zit dus even te zoeken of er nog andere vragen zijn. Als die er zijn, dan hoor ik ze graag.

De **voorzitter**:

Commissie, zijn er nog openstaande vragen? Mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

14 april is natuurlijk niet meer zo heel ver verwijderd van vandaag. Een van mijn vragen was toch wel: wat gaat er in die tussentijd precies gebeuren? Wat gaat de Minister doen? Ik denk dat dit wel belangrijk is, want het is kort dag; laat ik het zo maar zeggen.

Minister **Uitermark**:

Ja, het is zeker kort dag en er moet veel gebeuren. Dat gebeurt er nu ook. Zoals ik aangaf, is men er vanuit mijn departement ambtelijk echt heel hard mee bezig om dat goed bij elkaar te brengen, maar het vergt ook van de betrokken bewindspersonen dat ze allemaal hun stap naar voren zetten. Dat gebeurt ook. Het is een proces waar we nu middenin zitten en dat op 11 april tot een ontknoping komt.

De **voorzitter**:

Daarmee komen we aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Minister. Er is geen tijd voor een tweede termijn. Dat betekent dat we naar een afronding van deze vergadering gaan. Heeft mevrouw Bikker toch nog een laatste opmerking?

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Een punt van orde. Wat mij betreft hoeven we niet toch nog de tweede termijn in te plannen, maar kunnen we dit gewoon vervolgen bij het tweeminutendebat.

De **voorzitter**:

Ik stel inderdaad voor om geen tweede termijn in te plannen. Mocht u verder willen debatteren, dan is dat uiteraard te regelen via de pv. U kunt altijd, op elk moment in de tijd, een verder debat aanvragen.

Dan gaan we naar de afronding. Een onderdeel daarvan zijn de toezeggingen.

- De Minister zegt toe een brief te sturen over de aanpassingen in het verdeelmodel. Dat is toegezegd aan meneer Vermeer.
- De Minister zegt toe een brief over de gemaakte rekenfout op te stellen, die met de VNG te bespreken en die vóór het tweeminutendebat aan de Kamer te sturen. Dat is toegezegd aan mevrouw Chakor.

Minister **Uitermark**:

Ik twijfel even, want u zegt «gemaakte rekenfout». Het is dus de vraag of die fout gemaakt is, maar ik snap wat u bedoelt.

De **voorzitter**:

Dat was inderdaad de vraag. Ik constateer dat mevrouw Chakor een tweeminutendebat heeft aangevraagd.

- De Minister komt voor het tweeminutendebat schriftelijk terug op de mening over de inzet van stelposten en op wat de Minister gaat doen voor het overhedenoverleg van 14 april. Dat is toegezegd aan mevrouw De Vries.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Het betrof specifiek de stelpost onderuitputting, want anders krijgen we waarschijnlijk een heel exposé over tientallen stelposten die misschien opgenomen zouden kunnen worden, en dat was niet de vraag. De vraag was specifiek deze; dat beperkt misschien ook de workload op het ministerie.

De **voorzitter**:

Dat is goed, duidelijk.

Minister **Uitermark**:

Voorzitter. Mag ik er nog aan toevoegen ...

De **voorzitter**:

De Minister.

Minister **Uitermark**:

Ik heb toegezegd om de brief waar mevrouw Chakor om vraagt, aan te leveren voor het tweeminutendebat, maar ik weet niet wanneer het tweeminutendebat is. Dus dat is ...

De **voorzitter**:

Ik heb begrepen dat het volgende week al plaatsvindt.

Minister **Uitermark**:

Ik heb daarvoor wel overleg met de VNG nodig, dus ik vraag ...

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

De VNG is er vanavond, dus volgens mij kan dat heel makkelijk. Het lijkt mij makkelijk!

De **voorzitter**:

Ik stel u voor om dat verder buiten de vergadering te regelen. Dat kan altijd.

Minister **Uitermark**:

Ik wil zeggen dat ik me er echt voor inzet om het voor het tweeminutendebat, als dat volgende week al is, zo goed mogelijk op papier te krijgen.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dat waardeer ik, dat die brief volgende week komt.

De **voorzitter**:

Mevrouw Chakor, dank daarvoor. Mevrouw De Vries, in laatste aanleg.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Misschien heb ik het gemist, maar de toelichting op de stelpost onderuitputting komt dan ook voor het tweeminutendebat.

De **voorzitter**:

Ik heb u niet helemaal kunnen verstaan. Kunt u het iets harder zeggen?

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Ik zei: voor het toegezegde terugkomen op de stelpost onderuitputting geldt dan ook dat dat gebeurt voor het tweeminutendebat.

De **voorzitter**:

Ik antwoord alvast: ja. Maar ik kijk toch voor alle zekerheid naar de Minister.

Minister **Uitermark**:

Ik zou het wel willen toezeggen, maar ik krijg echt te horen dat dat ook afstemming met het Ministerie van Financiën vergt. Het wordt allemaal wel heel krap in de tijd.

Mevrouw **Aukje de Vries** (VVD):

Voorzitter, dan zou ik het volgende willen voorstellen. Ik snap de spoed, maar laten we het tweeminutendebat dan een week later doen, zou ik zeggen. Dan is er ook iets meer tijd voor die VNG-brief. Maar ik zit er ook wel mee dat we dan niks meer kunnen.

De **voorzitter**:

Op zich gaan wij daar niet over. Mevrouw Chakor, u wilde dat denk ik ook bevestigen? Klopt, de planning van het tweeminutendebat gaat via plenair.

Daarmee komen we aan het einde van de eerste termijn, en in dit geval ook aan het einde van de vergadering. Ik dank u voor uw inbreng. Ik dank de aanwezigen in alle zalen, die zich toch best wel rustig hebben gedragen.

(Hilariteit en applaus op de publieke tribune)

De **voorzitter**:

Ik wens u allemaal wel thuis.

Sluiting 18.18 uur.